

Inbjudan att söka stipendium för studier vid svensk folkhögskola

Två gånger om året brukar Riksföreningen Sverigekontakt, i samarbete med olika svenska folkhögskolor, erbjuda 6–8 studerande från andra länder plats för studier i svenska och andra ämnen vid en folkhögskola under en höst- eller vårtermin. Den studerande erbjuds undervisning, kost, logi och ett stipendium för övriga utgifter under terminen. Resan till och från skolan bekostas av den studerande själv.

Stipendierna brukar oftast ges till ungdomar från östra Europa där möjligheterna är små att finansiera studier i Sverige. Sverigekontakts stipendier är avsedda för dem som ej bedriver akademiska studier i det svenska språket. Studerande på akademisk nivå skall i första hand vända sig till Svenska Institutet.

Ansökningsformulär kan laddas ner från vår hemsida www.sverigekontakt.se För studier under vårterminen 2008 är sista ansökningsdag den 15 oktober.

Redogörelse för mina studier vid Tärna Folkhögskola

Jag en av två studenter från Polen (Jagiellonska Universitetet) som tack vare Riksföreningen Sverigekontakt och Svenska Institutet i Stockholm fick stipendium till Tärna Folkhögskola i vintern. Jag tillbringade i Sverige ett halvt år från och med januari 2007 till den första juni 2007. Denna tid var för mig mycket inspirerande, betydelsefull och trevlig.

Jag måste erkänna att stämningen i skolan var väldigt trevlig: både under lektionerna och på internatet. Det var otroligt viktigt att jag hade fått möjlighet

att studera under en termin i Sverige. Det var inte bara för språkets skull utan även det hade stor betydelse när det gällde Sveriges kultur, seder och bruk, vardaglighet och människor. För första gången hade jag då chansen att få veta mer om det svenska samhället. Jag kommer att dra stor nytta av alla dessa upplysningar i mitt kommande arbete och hoppas att jag kommer att besöka Sverige snart igen.

Skolan, där jag läste, tillhörde enligt mig de bäst utrustade skolor som jag någonsin hade besökt. Detta bidrog till att undervisningen blev mer intressant, lektionerna fångade elevernas uppmärksamhet och dessa hade bättre attityd till lektionerna. Lärarna i skolan var förstående, fördragsamma och tack vare deras engagemang i arbete kunde jag acklimatisera mig så fort.

Ämnena som ingick i kursen var väldigt intressanta. Trots att jag hade haft ungefär samma i gymnasiet kunde jag jämföra det svenska systemets undervisning med de polska metoderna.

Jag är mycket tacksam för denna möjlighet, det var den viktigaste terminen under mina studier. Jag hoppas att jag kommer att besöka Tärna någon gång i framtiden.

*Teresa Gandor
teresagandor@yahoo.se*

VINTERKURS i Jokkmokk, Lappland 24 februari – 8 mars 2008

Uppsala International Summer Session (UISS) organiserar i samarbete med Riksföreningen Sverigekontakt en vinterkurs i svenska och svensk kultur i Jokkmokk.

Det blir en kombination av en intensiv kurs i svenska för fortsättare och (mycket) avancerade med upplevelser kring den svenska vintern t ex att åka hund- eller rensläde, snövandringar på snöskor, att längdåka och att göra olika utflykter. Vi kommer att bjuda in olika experter som talar om aktuella ämnen och om den samiska kulturen.

Vi kommer att visa svenska filmer på biografen, lyssna på olika sorters svensk musik och erbjuda olika utomhusaktiviteter samt en avskedsmiddag med underhållning.

Kurser i svenska på olika nivåer

25 timmar i veckan, måndag tom fredag på nivå. A2+, B1, B2 och C.

Maximum antal deltagare: 39

Maximum gruppstorlek: 13

Logi

Dubbelrum på hotell med helpension

Kursavgift

16 400 SEK. I kursavgiften ingår all undervisning, kursmaterial, helpension på hotell, utflykter, vinter- och kvällsaktiviteter, slädtur med renar, avskedsmiddag. En hundspannskurs erbjuds mot extra avgift.

Sista anmälningsdag
1 januari 2008

Mer information
<http://www.uiss.org>
director@uiss.org

Uppsala International Summer Session (UISS)
Box 1972
751 49 Uppsala

Från Dicksonsgatan

Hösten är här. Västkustens regniga sommar har givit plats för en höst med omväxlande sol, regn och blåst. Just nu vräker regnet ner utanför Dicksonsgatans fönster men visst bjuder hösten på många glädjeämnen. I söndags plockade vi, i ett försynt dugregn, ihop den första korgen med trattkantareller, gula kantareller, några taggsvampar och en Karl Johan. Teater- och konsertsäsongen har börjat. Snart är det dags för bokmässan i Göteborg. På Sverigekontakt pågår planeringen med Svenska Institutet och folk på plats i Lettland inför den baltiska svensklärarkonferensen i Riga. Kanske blir det också en resa för att se den fina jubileumsutställningen i Lützen som Inger Schuberth ger en glimt av längre fram i tidningen.

Sommaren bjöd inte bara på regn utan också på många trevliga evenemang. I juni ordnade vi, tillsammans med Svenskläraryrket i Finland och Sigtuna folkhögskola, en mycket lyckad fortbildningsvecka för ett 50-tal svensklärare. Under tecknad deltog också i Nordmanns-Forbundets firande av dess 100-årsjubileum. Det bjöds på tal, sång och musik och med Liv Ullman som konferencier i Oslos ståtliga rådhus. Andra evenemang som övervarades var John Ericsson-dagen då det berömda sjöslaget mellan Merrimac och Monitor upprepades mellan repliker av fartygen på sjön Daglösen vid Filipstad. I Karlstad hedrades årets svenskamerikan E. Jan Hartmann och Minnesotadagen firades, delvis under paraplyer, utanför Emigrant-muséet i Växjö. För första gången genomfördes ett Utlandssvenskarnas Parlament efter finländsk förebild. Det var Svenskar I Världen (SVIV) som organiserat parlamentet och Sverigekontakts ordförande och generalsekreterare hade särskilt ansvar för arbetsgruppen om kultur där många frågor diskuterades som berör utlandssvenskarna.

I slutet på juli började den årliga sommarkursen i svenska på Billströmska folkhögskolan med 38 deltagare från 16 länder. De flesta kom, som vanligt, från Tyskland men nästan lika många var rysar och kineser och bara lite färre spanjorer, polacker och så enstaka personer från många andra länder. Ett halvdussin deltagare återkom för andra året för att de uppskattade kursen så mycket.

Det finns anledning, i dessa dagar, att påminna om att de här sommarkurserna initierades av Rolf Wallgren och Arne Zettersten redan 1973. I början gavs kursen på Grebbestads folkhögskola och senare, då Rolf Wallgren var rektor på Billströmska folkhögskolan, gavs kurserna

också där. Rolf har just gått bort och en stor skara vänner, kolleger och tidigare elever tog farväl av honom i Stenkyrka, bara några hundra meter från Billströmska folkhögskolan. Bo Ralph, som länge känt Rolf, tecknar några minnesord i spalten bredvid.

Några av de solrosfrön som Gunnell Hedberg matat fåglarna med på trottoaren utanför kontoret måste ha fallit ner i en springa i asfalten och fått rotfäste. Vi och våra besökare har under sommaren kunnat glädjas åt ett par praktfulla solrosor som mot alla odds vuxit upp genom asfalten och sedan länge lyst solgula mot Dicksonsgatans röda tegelmur.

*Hösthälsningar!
Lars Björkman
generalsekreterare*

Ordföranden har ordet

Riksföreningen Sverigekontakt har sorg. Det är kanske hemskt att inleda en spalt av det här slaget på det viset – det finns lyckligtvis mycket annat att redovisa också – men man kommer inte ifrån att Rolf Wallgrens bortgång innebär en oersättlig förlust för oss. Han har varit en så viktig tillgång för föreningen under så lång tid att det just nu är svårt att överblicka hans betydelse och värdera den på ett fullständigt rättvisande sätt, men vi kan konstatera att det är mycket som inte blir sig likt utan Rolf.

Rolf Wallgren avgick på egen begäran ur vår överstyrelse så sent som i samband med vårens årsmöte i Malmö. Tanken var då att han skulle avtackas och tilldelas föreningens förtjänsttecken. Eftersom Rolf inte kunde delta själv i årsmötet överlämnades förtjänsttecknet av föreningens ordförande och dess generalsekreterare i samband med att Lasse och jag besökte Rolf på vilohemmet Lilldal i Källekärr på Tjörn bara kort tid före hans bortgång. Märkligt nog tycktes han bli överraskad av uppmärksamheten. Det är

ju annars få som gjort sig så förtjänta av vår utmärkelse som Rolf. Att han inte fått den långt tidigare beror enbart på att han så troget har hängt i och åtagit sig ständigt nya uppdrag för föreningen. Vi brukar ju inte dekorera någon som fortfarande är aktiv eller innehar centrala funktioner. Det är därför det har dröjt.

Rolfs reaktion är typisk för hans oprentiösa inställning. Samtidigt var det alldeles tydligt att han blev glad och kände sig hedrad. Det är i all bedrövelse trots allt roligt att kunna meddela detta till alla medlemmar som kände Rolf och uppskattade hans på flera sätt speciella personlighet. Det är sannerligen en populär tungviktare som nu lämnat oss. Saknaden är stor.

För oss andra får det bli att efter bästa förmåga försöka återvända till den reguljära ordningen. Sommaren har medfört både stiltje och storm, inte bara när det gäller vädret utan också i fråga om verksamheten. Kontoret har haft stängt några veckor efter midsommar, men det pågår ju ändå en hel del. Generalsekreteraren brukar delta i exempelvis firandet av årets svenskamerikan, och vi har våra årliga sommarkurser.

I juni arrangerades en tvåveckors kurs för svensklärarna i Finland. Denna avancerade grupp ställer stora krav på oss, men tycks ha blivit nöjda med sin kurs i Sigtuna, som ju har goda förutsättningar för lyckade kursarrangemang. På Billströmska folkhögskolan på Tjörn har årets sommarkurs just avslutats när detta skrivs. Det är för tidigt att ännu säga något tillförlitligt om kursvärderingarna, men söktrycket på kursen har sällan varit större.

Det verkar också som om nationalitetstilhörigheten hos deltagarna var mera spridd än tidigare. Det spontanta intrycket hos oss som på olika sätt fungerade som lärare är under alla omständigheter detsamma som vanligt, nämligen att det finns långt fler ute i världen än vad de flesta anar som har ett brinnande intresse för Sverige och dessutom betydande kunskaper. Det är en alldeles särskild upplevelse att iakttä nybörjarna, som från att ha kunnat näst intill ingenting snabbt lär sig att göra sig hjälpligt förstådda på vårt språk. Det är närmast rörande att bevittna hur en grupp ungdomar från vitt skilda håll i världen med rudimentära kunskaper i svenska ihärdigt

Tidning utgiven av Riksföreningen Sverigekontakt. 94:e årgången. Besöksadress: Dicksonsgatan 6. Postadress: Box 53066, SE-400 14 Göteborg. Tel. 031-81 86 50. Telefax 031-20 99 02. e-post info@sverigekontakt.se. Postgiro 4 05 80-3. Bankgiro 420-5670. Ansvarig utgivare: Lars Björkman. För ej beställda manuskript kan redaktionen ej ikläda sig ansvar. Lösnummer pris 7:50.

Mediaprint Uddevalla AB, 2007

försöker samtala med varandra på detta språk, eftersom svenska är det enda språk de har gemensamt. Uppfinningsrikedomen är ofta imponerande och lockar ibland oss infödda till skratt, men inga elaka.

Samarbetet med Billströmska folkhögskolan är i sammanhanget ovärderligt. Det var just Rolf Wallgren som en gång

stod fadder för det. Bland annat det skall vi tacksamt minnas. För årets kurs står vi också i stor tacksamhetsskuld till Gunilla Forsman och den övriga personalen på skolan. De gör dessa arrangemang till säkra succéer, som många har stor glädje av.

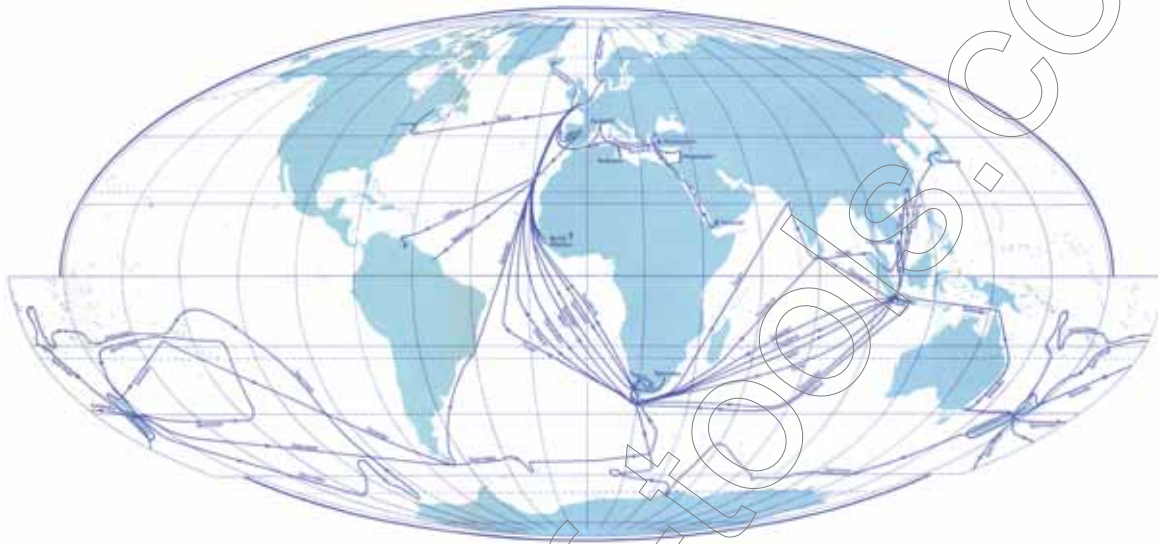
Många skakar på huvudet åt sommarens väder. Man kan ändå säga att det blir

en mjukare övergång till hösten, om man vill vara positiv. Det finns mycket som ingen av oss rår på; ibland får man försöka glädja sig åt det som är någorlunda.

Och hösten är den tid då frukterna skall bärgas. God höst!

Bo Ralph
ordförande

1700-talets resande svenskar

Rob. E. Fries' "De linneanska 'apostlarnas' resor: Kommentarer till en karta" i Svenska Linnésällskapets Årsskrift Vol. 33–34, 1950–1951). Återges med tillstånd från Svenska Linnésällskapet.

Den latinska vetenskapliga beteckningen på människan, *homo sapiens*, har Carl von Linné som upphovsman. Den består av ett huvudord (*homo*) och en bestämning (*sapiens*). Detta är grundmönstret för Linnés beteckningssystem, det som skulle appliceras på alla arter i naturen, eller komponenterna inom naturens tre riken: djurriket, växtriket och stenriket. Tanken var att all världens arter skulle upptäckas, analyseras, klassificeras och införas i en gemensam förteckning.

Linné publicerade sin epokgörande forskningsplan i den från början rätt slanka volymen *Systema naturae*. Utredningen om växtriket bygger på hans berömda sexualsystem. Botaniken förblev hans stora vurm, men han syftade till att kartlägga hela tillvarons naturliga förutsättningar. Prästsonen Linné är ingalunda ute i ärendet att göra uppror mot religionen, men han tror sig ha annat Guds stora plan och ser det som sin uppgift att göra den synlig för alla. Han var inte buskabyg. Enligt honom själv har Gud skapat och Linné själv ordnat.

När *Systema naturae* utkom första gången befann sig Linné i Holland. Därifrån gjorde han också utstickare till London och Paris. Redan 1738 var han emellertid tillbaka i Sverige. Någon stor internationell resenär blev Linné sålunda aldrig själv.

rig själv.

Däremot hade han redan då han kom till Holland genomfört en spännande och av allt att döma strapatsrik resa inom Sverige, genom Norrland. Hans norrländska resa 1732 beskrevs livfullt i en flitigt förd dagbok, som emellertid kom att publiceras först långt senare, den första tryckta svenska upplagan inte förrän 1889. Bland annat Linnés kunskap om samerna och deras liv, som byggde på direktkontakt och egna erfarenheter, väckte stort intresse bland kollegerna på kontinenten. Linné finns avbildad iförd samedräkt. Bilden återgavs i marsnumret

Åbo Akademis bibliotek.

2007 av Sverigekontakt, i Gunnar Wejmarcks artikel om Linné. Man anar ett genuint intresse hos Linné för Norrlands urinvånare – han tycks ha varit fri från de fördomar och den nedlåtande attityd som annars ofta präglat andra svenskars umgänge med samerna.

Syftet med resan till Norrland hade varit att brett inventera naturresurserna på alla plan. Det fanns en del vilda idéer med i spelet, såsom att man skulle kunna odla te på fjällsidorna. Linné själv ägnade sig åt mer realistiska beskrivningar och antecknade nyfiket och intresserat allt som kom i hans väg, från mineraltillgångar och växter till lokalbefolkningens levnadsvillkor, föreställningar på olika områden, seder och bruk. När Linné hade återkommit till Sverige från sin utrikes tripp upprepades dessa resor till andra delar av landet. Berömda är hans öländska och gotländska resa 1741, hans västgötaresa 1746 och hans skånska resa 1749, alla avrapporterade i utförliga publikationer. Om han nu inte direkt blev någon globetrotter, tycks dessa resor ha varit äventyrliga nog. I Norrland var han nära att drunkna, på Mösseberg i Västergötland höll han på att rasa utför ett stup, Gotland lämnade han i full storm, vilket gjorde överresan till fastlandet till ett äventyr i sig.

Åbo Akademis bibliotek.

Men det blev hans lärjungar som stod för de långväga resorna. *Systema naturae* var ett livsprojekt. Verket utkom i mängder med bearbetade upplagor, alltefter som nya arter inrapporterades, och svällde efterhand över alla bräddar. Underlaget för bearbetningen stod Linnés älskade lärjungar för. Linnés uppmärksammade undervisning i Uppsala drog unga begåvningar från hela riket, och han hade förmåga att binda dem till sig. Efter några års studier sändes studenterna i denna krets ut till jordens alla hörn med särskilda beställningar från mästaren själv.

Decemernumret av *Sverigekontakt* 2005 hade på omslaget en bild av den rekonstruerade ostindiefararen Götheborg, som nu sedan länge är återkommen efter sin seglats till Kina. Det var delvis genom sina goda kontakter med Ostindiska kompaniet som Linné lyckades få sina apostlar, som han själv kallade dem, utsända över världen. Eftersom deras utbildning i enlighet med tidens skick oftast innehöll såväl medicinska som teologiska inslag, kunde de medfölja som skeppsläkare eller skeppspräster på Ostindiska kompaniets handelsresor till Bortre Orienten. Men framför allt hade de samtidigt särskilda instruktioner från Linné.

Så kom en hel rad Uppsalastudenter att fara på svenska och främmande kölar över världshaven på jakt efter nyheter inom naturhistorien och annan värdefull information. Den förste var Christopher Tärnström, som i februari 1746 mönstrade på fartyget *Calmar* med destination Kina. Han hade i uppgift att hemföra en tebuske i kruka och guldfiskar till den blivande drötsningen Lovisa Ulrika. Tärnström blev emellertid också det första dödsoffret bland apostlarna. Han dog utanför nuvarande Vietnam utan att ha nått Kanton.

Betydligt lyckosammare var Pehr Osbeck. Född 1723 i Västergötland kom han efter skolgång i Göteborg till Uppsala för att som skeppspredikant sticka iväg hösten 1750 med den tredäckade

ostindiefararen Prins Carl. Nästan två år var han borta. Hela resan beskrivs utförligt i den år 1757 utgivna (och redigerade) dagboken. Redan bokens titel är vidlyftig: *Dagbok Öfver en Ostindisk Resa Åren 1750. 1751. 1752. Med Anmärkingar Uti Naturkunnigheten, främmande Folkslags Språk, Seder, Hushållning, m. m.* Osbeck tar Linnés egna beskrivningar av landskapsresorna som mönster. Berättelsen är brett upplagd. Vid sidan av den strikta naturhistorien redovisas de besökta platserna och de händelser som där utspelat sig. Osbecks skildring av Kina – i praktiken Kanton, som var den hamn man var hänvisad till – är den första i sitt slag som en svensk fört till trycket.

Prins Carl avseglade tillsammans med ett annat fartyg, Göta Lejon, som man bara delvis siktade under resan. Ömbörd på detta skepp hade Linné placerat en annan av sina studenter, nämligen bohusläningen Olof Torén. Han redogör för sin resa ganska kortfattat men livfullt i en serie brev till Linné, som denne lät trycka som ett slags tillägg till Osbecks dagbok. Torén insjuknade och dog året efter hemkomsten, men hans namn lever i växtsläktet *Torenia*, som Linné uppkallade efter honom. Det var åtskilliga av sina bekanta han odödliggjorde på det viset. Även motståndare inom den vetenskapliga världen fick ibland se sitt namn läggas till grund för Linnés benämning av växter, men då rörde det sig i allmänhet om obetydliga, fula eller stinkande växter. Även Linnés hämnd kunde vara raffinerad.

Gustaf Fredrik Hjortberg var knappast Linnélärjunge i egentlig mening, men han gjorde tre resor till Kanton, som han avrapporterade till Vetenskapsakademien efter linneanskt mönster, innan han för gott skaffade sig fastare mark under fötterna. I Vallda och Släps församlingar i norra Halland blev han en legendarisk, barnrik kyrkoherde, med en tam halvapa från Madagaskar i trädgården som minne av sin ungdoms långresor.

Trots ihärdiga försök lyckades ingen av apostlarna förse Linné med en levande tebuske. Det gjorde däremot den mångsidige sjökaptanen Carl Gustaf Ekeberg. Mellan åren 1742 och 1778 gjorde han ett stort antal resor till Orienten, och han kände Kina bättre än någon annan svensk. Han gjorde geografiska och fysikaliska observationer, ritade kartor och förbättrade navigationskonsten, vilket ledde till att han invaldes i Vetenskapsakademien. En av sina sista resor (1770–71) skildrade han i tryck, vilket har sitt intresse, då samma resa är ämnet för den unge skeppspredikanten Jacob Wallenbergs dråpliga berättelse *Min son på Galejan*.

Wallenberg är jämgammal med en generation Linnélärjungar som är ca tjuugo år yngre än de tidigare nämnda. Bland de yngre finns exempelvis Carl Peter Thunberg och Anders Sparrman. Dessa var kanske de allra mest vittberesta.

Linnés resande lärjunge Carl Peter Thunberg ur utgåvan *Mot fjärran mål från 1973*.

Thunberg for med holländska fartyg på Linnés rekommendation till Kaplandet och Japan, där han gjorde helt avgörande pionjärsatser. Hans studie över Kaplandets flora är fortfarande ett standardarbete, och i Japan betraktas han som botanikens fader. I Japan fick han egentligen inte röra sig fritt i land och hade således stora svårigheter att bedriva naturstudier, men med list och ihärdighet nådde han ändå märkliga resultat. Han började med att undersöka de växter som man fått ombord som foder åt de levande djur man enligt tidens sed medförde som proviant. Thunberg var officiellt skeppsläkare, och detta väckte japanernas nyfikenhet. Ett antal infödda läkare fick tillstånd att besöka Thunberg för att utbyta specialistkunskap, och efterhand uppstod en personlig vänskap, som också ledde till att Thunberg fick mer information än vad myndigheterna hade avsett. Till slut fick han också tillfälle att besöka kejsarstaden Edo, våra dagars Tokyo. Dit släpptes västerlänningar sällan, och Thunberg var säkerligen den förste svensk som satt sin fot där.

Sparrman deltog i kaptan Cooks andra resa till södra delen av Stilla havet. Den något äldre Daniel Solander, som ett tag var påtänkt som make till Linnés dotter, hade varit med på Cooks första resa och tillsammans med honom landstigit i Australien. Han är fortfarande ett stort namn i Australien, och man kan beskåda hans staty i Botany Bay. Solander gjorde annars karriär huvudsakligen i England.

Sparrman fick ett märkligt levnadsöde. Han kom ut i världen som mycket ung, hade ett öppet sinne och gjorde spännande iakttagelser, framför allt på det zoologiska området. Tillsammans med Cook såg han stora delar av Söderhavet, bl.a. Påskön, och kom närmare Antarktis än någon tidigare nått. Sparrmans reseskildring är innehållsrik och välskriven men spänner över en lång tillkomsttid; första

Kvaggan (*Equus quagga L.*) är en nära släkting till zebran. Den dog ut på 1870-talet. Linnés lärjunge Sparrman förde hem ett fullgånget foster som uppstoppades och fortfarande finns i Naturhistoriska riksmuseets samlingar. Foto: Staffan Waerndt.

delen trycktes 1783, den andra inte förrän 1802.

I Kapstaden träffade han Thunberg, men förhållandet dem emellan verkar ha varit komplicerat. Sparrman tilltalar hela livet igenom Thunberg som en nära vän, vilket framgår av deras brevväxling, men Thunberg visar alltid en viss misstänksamhet. Han tycks ha blivit besviken över att Sparrman hann först med vissa rön. Medan Thunberg till slut kunde se tillbaka på en lång och framgångsrik karriär, till största delen som innehavare av Linnés gamla professur, blev Sparrman med tiden något luggsliten. Han var något av en idealist, engagerade sig djupt i slavfrågan och slutade sina dagar som fattigläkare i Stockholms Klarakvarter.

Linnés lärjungar var internationellt eftertraktade specialister. Pehr Löfving engagerades av spanjorerna för att utforska den spanska naturen, sändes till Sydamerika men insjuknade, dog och begravdes under ett apelsinträd i Venezuela, ännu inte trettio år gammal. Fredrik Hasselquist avled ännu yngre, som 27-åring, efter resor i Egypten och Palestina. Deras efterlämnade dagböcker gavs ut av Linné själv.

Den omstridda upplysningsmannen Peter Forsskål deltog till svenskarnas förtrytelse i en dansk expedition till Arabien, där han efter strålande vetenskapliga bedrifter knäcktes av malaria och dog i en fjärran bergsby. Lyckliga Arabien levde för hans del knappast upp till

sitt namn. Lika illa gick det för Johan Peter Falck. Han nådde med en rysk expedition till Sibirien nästan den kinesiska gränsen, innan han på tillbakavägen tog sitt eget liv. Svärmodet och de oändliga vidderna blev honom övermäktiga.

Anton Martin genomförde en ganska misslyckad resa till Spetsbergen men bärgade åtminstone livet. En av de mer framgångsrika var Per Kalm, som efter långa resor i Nordamerika blev ekonomi-professor i Åbo. Där drömde han ständigt efter att återvända till Amerika – han tycks ha varit ett tidigt offer för den berömda amerikafebern. På Kalms tid fanns det fortfarande en tydligt urskiljbar grupp svenskättlingar i Delaware, det som vid mitten av 1600-talet en kort tid utgjorde kolonin Nya Sverige. Kalm vikarierade en tid för den avlidne svenske kyrkoherden och gifte sig med hans änka. Under påtandet i Åbo efter hemkomsten tycks han inte ha kunnat släppa tankarna på sin ungdoms äventyr på andra sidan Atlanten.

Sapiens i *homo sapiens* betyder 'insiktsfull', 'förståndig'. Ett imponerande antal resande svenskar under 1700-talet bidrog till att göra människan mera *sapiens* än någonsin tidigare. Många svenskar hade dragit utomlands redan dessförinnan, inte minst under stormaktstiden, men då blev de mest uppmärksammade för sina krigiska syften. 1700-talets utlandssvenskar reste väl även de vanligen på fäderneslandets uppdrag, men de kom snarast att bidra till den gemensamma förkovringen. De var delaktiga i ett slags informationsinsamling och kunskaps-spridande i internationaliseringens tecken.

Bo Ralph

Rytmstörningar av poesins hjärta

Povel Ramel har gått bort.
Lars Forssell har gått bort.

2007 är inget bra år för dikten, sjunget, rytmen, refrängen, rimmet, ordekvilibristiken.

Povel Ramel var nonsensversens uppföljare – den engelska tradition som framförallt manifesterade sig som barnramsor, nursery rhymes, från 1700-talet och framåt, hos författare som Lewis Carroll och Edward Lear men som även användes av författare som T.S. Eliot och Rudyard Kipling. Texter som tillsynes är avsiktligt allvarliga, men där all rimlighet är upphävd. Genren har fullföljts och på många sätt fulländats i svensk tappning med Lennart Hellsing, Alf Henriks-son – och Povel Ramel. Det finns ett annat ramelskt inflöde också – från den

unika svenska vistraditionen, kombinationen av text och musik – den tradition som har sin huvudfåra längs Carl Michael Bellman / Evert Taube / Cornelis Vreeswijk, men där även den rytmiska diktningen hos Gustaf Fröding, Dan Andersson, Birger Sjöberg och Nils Ferlin spelar roll.

Lars Forssell var högstämndhet och innerlighet, ordlekare och schlagerförfattare, kärlekspoet och protestsångsskrivare. Han var akademiledamoten som både kunde skriva Ode i gammal stil till Akademiens 200-årsjubileum och en vinnande text till Melodifestivalen 1973, översättaren och tolkare av franska chansoner och protestvisor, beundraren av Chaplin och kabaréformen, blandaren av högt och lågt, efterföljare i Bellmantraditionen, samarbetare med Dramaten och

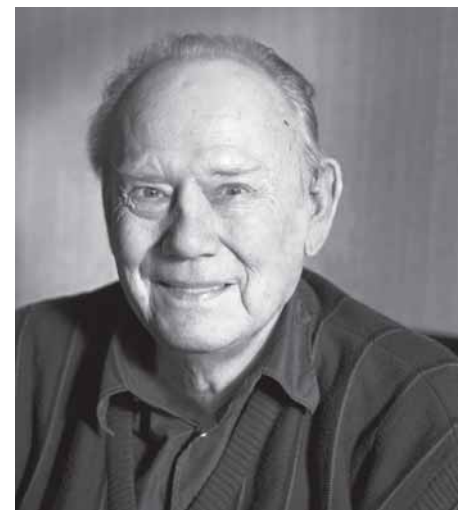

Foto: Ulla Montan.

Lill-Babs, skaparen av sonetter, dramatik och svensketskantat för Riksdagen. Han är den som beskriver det svenska

språket som ”de långa nätterna och de stora avståndens språk med klara vokaler så att vi kan kalla på varandra över snön i de glea byggena”.

Ett par chor-stycken ur kantaten är koncentrerad språklig sommar-nordiskhet:

/.../

*Ekan som skrapar mot bryggan
Doften av tång
Hästspilling på den sandiga vägen
Blåklint. Fågelsång
Mjölkerskan med en hink mellan knäna.
Katten. Kvällen den sena.
Trollsländan som lever sitt dygn
över näckrosorna på insjöns vatten
Strandskatan. Fiskgjusen. Snöripan.
Mården. Bävern.
Lokatten. Vargen. Skogsduvan.
Och fjällen, fjällen,
de ändlösa fjällen...*

Hans texter har haft kongeniala uttolkare, röster som förmedlat hans ord och rytmer: Ulla Sjöblom, Jan Malmsjö, Cornelis Vreeswijk, Sven-Bertil Taube. De egna texterna och de lyhörda översättningarna av Jacques Brel, Georges Brassens, Seferis och Theodorakis: ”De fattigas piano”, ”Menuett på Haga”, ”Jag står här på ett torg”, ”Flickan i London”, ”Snurra min jord”, ”På lek” – alla är lätt-sjungna, pregnant. Hans ställningstaganden mot samtida och historiska oför-rätter är konkreta och tydliga i ord och ton: ”Vad har Moses Makone gjort?”, ”Sång i Rhodesia”, ”Desertören”, ”Kejsaren av Kina”, ”Sång i Harlem”.

Leken och genreöverskridandet är viktiga i hans skapande – att inte förbli vid sin läst. Hans texter kräver ofta en dubbelläsning för att se den eleganta glatta ytan och den mörka fonden.

Povel Ramel betecknas i uppslagsverk som ”populärmusikkompositör, revyman och friherre” som medelst ”vitsiga ordlekar /.../ på ett enastående sätt upphöjer text och musik till en högre enhet”.

Det låter sig sägas – boktitlarna ger anvisningar: ”Bamseramsor och rimsetramsor”, ”Min ordkynniga penna”, ”Förflerade lingonben”, ”Djur i Dur”. Hans texter är underfundiga, tramsiga, geniala, nyskapande, lekfulla, crazy med en surrealistisk ordglädje – han var inte för inte grundare av Föreningen för Flugighetens Främjande, förnyare av radiounderhållningen från 40-talets mitt, påhittaren av knäppupprevyer, filmer – och Gastronomiska Akademien. Hans texter är fyllda av svenska konnotationer och kulturella associationer och därmed i stort sett oöversättbara – Han gjorde själv några försök i över gränserna, men de understryker omöjligheten: ”Grasswidowers Blues”, ”Take off Your shoes”, ”Look, there is snow”.

Text och musik är en sammansmält enhet – musiken med en jazzton från Fats Waller och Spike Jones och alla svenskar har melodierna inpräglade; bara man hör sångtitlarna ”Naturbarn”, ”Svarta Malin” – som påminner mycket om Lennart Hellsings Sjörovarbok – ”Far, jag kan inte få upp min kokosnöt”, ”Titta det snöar”, ”Ta av Dig skorna”, ”Sorglösa brunn”, ”Johanssons Boogie Woogievals”, ”Var är tvålen”, lastbåts-calypson ”Måste vägen till Curacao gynga så”, ”Varför är det ingen is till punschen”, ”Titta jag flyger”, ”The Gräsänkling Blues” – så börjar nynnnet, man kan inte låta bli. Svenskt kulturarv i stor glädje!

De ramelska nyordbildningarna är halsbrytande, som Fågelvisan med flyttstruts och smörgås, sumptita och mittbena, lutsångarna och stearingjusen. Texterna i övrigt innehåller Fnitrande ingefärsfinkar, den tama igenkotten Henrik Stål, knasiga namn som Knasper och Spink, Stusk och Fink, Rufus Lefwerhielm, Gottwolf och kommerserådet Nibbling. För att inte tala om hans serie av förbisidda idkare: kvalmfångare, volymkin-kadör, påpekare, tilltrampare, jojamenare, lärktungetestadör och kulturkrockare. Han arrangerar halsbrytande sammansättningar som t ex lappgummans papptrumma som kappståtar i lappkåtan, och han genomför en alternativ stavning i dikten om Kurt som skickar en liten urt som en stilla flurt, och vars moatjé spriter som en murt och skulle bli besturt.

Povel Ramel är inte bara svenskordnyskapare, han markerar explicit sin tillhörighet till den svenska och utländska vis- och revytraditionen med sina kollegiala

tilltal – verser som hommage till Emil Norlander, Halvan, Sten Broman, Martin Ljung, Karl Gerhard och Evert Taube, och genom parodier, och pastischer; Filmen Ratataa som ett eko till Rififi.

Med ett bellmanskt tonfall uppdaterar han Fredmans epistel nr 83: ”Torstigste bröder”, den som redan hos Bellman var ett allkonstverk med ljudeffekter, dialoger och pseudocitat.

Län mig din plunt./Jag kommer från Systemet./Twi pokker strunt!/Den knodden äska legitimation!/Ingen pardon!/Blås Mowitz! Ack ja./Förh vi alla anar tillhör vi Länkarnä!

Fridas visor finns som bakgrundsmelodi i Sommartrivialiteter –

Humlans surr blir alltmer mumlande,/den synes rumlande,/liksom beskänkt av ädelt vin./Flugans stolta gång blir sneande/av DDTande/kring tyllgardin.

Povel Ramel skrev inte mycket kärleks- eller centrallyrik, men två texter är HÄNFÖRANDE – kanske därför att de är framförda av Monica Zetterlunds röst av rökkristall: ”Birth of the gammeldans” och ”Den sista jantan”. Den förment folkmusikhistoriska berättelsen i den första skulle kunna vara en alternativ svensk nationalsång –

*/.../Vinden stannade upp i en fjällbjörk,
lyssnade–och fortsatte/en gisten näverlur
fångade upp låten-/Alla Hälsinglands
furor lärde sig susa den -/Ångermanlands
tallar var inte sena att ta efter –
Gästriklands granar hade den snart på
sin repertoar - /Medelpads slånbuskar
funderade på den - /Till och med en bok i
Skåne var intresserad - /.../*

En annan scen som han inte ofta beträdde var den politiska – utom i ett fall, ”The Nej Tack Jump” – en text för linje 3 i Kärnkrafts-omröstningen 1980. Och i form av några naturståndpunkttaganden - Pälsskyddslåt: ”Låt leoparden vara kvar i leoparden” och ”Sjöfågels-requiem”, med anledning av oljeutsläpp.

Till slut ett par sommartexter – i avslutning till den just nu avslutande svenska sommaren:

*Bromsa lilla broms!/ Knottra lilla knott!/
Syrsa lilla syrsa./och tusen lilla foting!*

Samt denna lakoniska notering:

*Svensksommar
Gladvåt
Kort.*

*Ulla Berglindh
Ulla.Berglindh@ped.gu.se*

Samspråk med flerspråkiga familjer

För några år sedan skrev jag i denna spalt om min egen tvåspråkiga familj: finsk mamma, svensk pappa och tre söner som hörde både finska och svenska hemma. Min man och jag tillämpade metoden "en person – ett språk" och tyckte att pojkarna hade lärt sig båda språken så bra att de kunde sägas ha två "modersmål". I den artikeln funderade jag lite grann på frågan vad som skulle kunna hända senare om våra söner bildade sina egna familjer och fick barn – hur skulle de i sin tur förhålla sig till språkfrågan, skulle t ex finskan leva vidare hos dem och skulle deras egna barn bli flerspråkiga? Jag hade en känsla av att jag inte så gärna ville tala svenska med mina barnbarn, det kändes lite främmande, men jag ansåg också att förhållandet till sönerna och deras familjer var viktigare än språket; skulle de föredra att slopa finskan skulle jag – visserligen med tungt hjärta – anpassa mig till situationen. Så småningom fick jag mycket riktigt ett barnbarn, mitt första. Hur blev det då med hennes språk?

Min äldste son Mikael gifte sig i slutet av 1990-talet med en kinesiska från Beijing, Lili, och 2004 föddes lilla Nova. Både Mikael och Lili visste från början hur de ville göra med språken: mamma skulle tala kinesiska med Nova, pappa svenska och – farmor skulle sköta finskan! Det hade jag naturligtvis inget emot fast jag innerst inne inte trodde att lilla Nova på detta sätt skulle kunna tillägna sig det finska språket. Jag hade själv forskat i tidig tvåspråkighet hos barn och kunnat konstatera att det ingalunda alltid var så lätt att uppfostra barnet tvåspråkigt, inte ens i en situation där föräldrarna var målmedvetna och konsekventa med att tala var sitt språk och där barnet fick rikligt med stimulans på båda språken. Här handlade det dessutom om simultan *tre-språkighet* vilket, tyckte jag, komplicerade saken ytterligare. Jag såg ingen reell chans att lyckas med att ge Nova finskan, men beslöt ändå att prata språket med henne så länge hon inte började protestera mot detta. För skojs skull frågade jag mina två andra söner, Novas farbröder, om de också ville tala finska med henne och på det viset stärka hennes finskspråkiga omgivning. De tyckte att det verkade spännande och det etablerades från början en vana hos oss tre att bara använda finska med Nova.

Under sitt första år hörde Nova alltså tre språk: svenska från pappa och den svenska omgivningen, kinesiska från mamma och hennes kinesisktalande vänner och bekanta och slutligen finska från

farmor och farbröderna. Jag träffade Nova varje eller varannan helg, övernatade ofta hos henne och kunde också ha henne boende hos mig ibland. Hon lärde sig snabbt svenska men förstod även finska och kinesiska och kunde ett antal enstaka ord och fraser på dessa språk. När hon närmade sig två års ålder och hade börjat på svenskt dagis, fick svensktutvecklingen ytterligare fart och det blev det språk som hon klart föredrog framför de andra. Hon hade inget emot att lyssna på sagor eller höra tal på kinesiska eller finska, men själv använde hon så gott som alltid svenska. Hon kallade sina språk för "pappas språk", "mammans språk" och "farmors språk", men hon kunde också tala om svenska som "Novas språk".

Situationen förändrades drastiskt under sommaren 2006. Under juni det året gjorde jag, Lili, Nova och Lilis kinesiska väninna en veckas semesterresa till Les Landes, Frankrike, där jag hade hand om Nova medan de unga bekantade sig med den franska omgivningen. Nova märkte snart att hon inte kunde förstå vad folk pratade med varandra omkring henne och jag berättade att de talade ett annat språk, franska. De nya vännerna var också nyfikna på vårt språk och fick till sin förvåning höra, att farmor talade finska, medan Nova svarade på svenska – det var väl ändå inte möjligt?! Senare samma sommar tillbringade Nova fyra veckor på landet i Borgå skärgård i Finland. Hon blev mycket förtjust i skärgårdsnaturen, blommorna, djuren och det spännande livet i en timmerstuga vid havet – något helt nytt för den lilla storstadstjejen från Stockholm. Och sedan fanns det också något annat fascinerande på landet: den finsktalande grannflickan Riina från stu-

gan bredvid! Det blev många stunder av intensiv lek där språkförbistringen inte verkade spela så stor roll. Riina var ett par år äldre än Nova och förstod att Nova inte var så bra på att tala finska. Hon pladdrade på glatt trots detta och även några andra små barn i närheten såg till att Nova fick gott om exponering av finskt barnspråk. Farbröderna och jag åkte till biblioteket och lånade hem finska barnböcker, ofta sådana som Nova redan kände till men hade bara fått höra på svenska. Trots att föräldrarna var med och fortsatte att tala var sitt språk med Nova, dominerade finskan helt klart i Novas vardag.

Under veckorna på landet började Nova svara alltmer på finska när hon tilltalades på finska. Vissa DVD-filmer ville hon alltid se på finska medan gamla filmbekanta, som t ex Bamse, tyckte hon om att titta på svenska. Hennes finska meningar blev längre och ibland förvånansvärt komplicerade. Ofta upprepade hon också fraser och meningar som hon hade hört tidigare när vi läste sagor eller bara pratade med varandra. När Riina lekte med henne under vår sista vecka i Finland, ropade hon plötsligt ut förvånat: "Va, Nova talar ju finska!" Och det var sant, Nova hade helt gått över till finska. Hon talade finska till oss alla finsktalande medan hon fortfarande talade svenska med mamma och pappa. Det kändes naturligtvis alldeles underbart för mig som inte hade trott att sådant någonsin kunde hända.

Efter sommarlovet fortsatte Nova att tala finska med mig och sina farbröder. I oktober fick hon en lillebror, vilket var en stor omvälvning i hennes liv, och föräldrarna behövde mycket hjälp från farmor och farbröderna. Vi fortsatte att träf-

Nova plockar blåbär med faster Eva.

Nova ser på film med farmor och sina finska syslingar.

fas regelbundet, firade jul och nyår tillsammans, och Novas finska verkade fungera riktigt bra. Hon hade sina finska älsklingsböcker och lärde sig roliga ord och fraser som hon skojade med. Hon tyckte om att leka med språket, både på svenska och finska, och upptäckte tidigt att även pappa förstod och kunde skoja på finska, läsa finska böcker o s v. Det fanns några böcker som hon ibland bad pappa läsa på finska för henne, vilket han också gjorde.

Under våren hände det igen något viktigt när det gäller språken i Novas familj. Tant Bien från Kina kom för att ta hand om barnen eftersom Novas pappa skulle doktorera och det blev svårare för honom att få tiden att räcka till när hjälp behövdes hemma med de två barnen. Tant Bien talade bara kinesiska, Shandong-dialekt, och hade följaktligen svårigheter med att förstå Novas svenska ordflöde. Mot slutet av Tant Biens vistelse i Sverige, som varade i drygt tre månader, talade dock Nova nästan obehindrat kinesiska med henne. Hon nämnde någon gång för mig att Tant Bien talade "annorlunda", inte riktigt som mamma, men hon verkade från början förstå vad Tant sa eller läste för henne. Till mamma fortsatte Nova dock att tala mest svenska, trots att mamma i sin tur alltid talade kinesiska med

henne.

Eftersom familjen nu hade en inneboende barnsköterska behövdes farmor inte längre på samma sätt som tidigare. Vi träffades dock då och då och ibland gjorde vi nya roliga saker: åkte till Skansen eller gick ut och fikade tillsammans. Eftersom jag själv bor i Uppsala och Nova i Stockholm, blev det inte så ofta som vi träffades men kontakten fanns kvar. Jag märkte ganska snart att finskan började försvagas och Nova återgick så småningom till att bara tala svenska med mig. Hennes kinesiska utvecklades däremot snabbt och Lili kunde konstatera att hon också hade fått ett mycket bättre uttal än tidigare. Svenskan dominerade samtidigt starkt och när hon fyllde tre år mot slutet av våren pratade, fantiserade, skojade hon oupphörligt – på svenska. Dagispersonalen ansåg att hon var mycket duktig med språket och ovanligt intresserad av att "läsa" böcker.

Denna sommar har Nova återigen varit på landet i Finland, fast denna gång endast i åtta dagar. Till skillnad från i fjol kom Nova ensam, utan mamma och pappa, och tillbringade tiden med nästan bara finsktalande personer. Finskan verkade stärkas igen snabbt och Nova började tala korta finska meningar, upprepa roliga ord och fraser, skoja på finska –

ungefär på samma sätt som förra året. Skillnaden var att tiden var kort och det blev bara några få lektunder med Riina. Finskan fanns med som en självklar del men Nova talade mest svenska. Det kändes dock som om hon ansträngde sig att tala finska när det gällde korta enkla meningar som t ex "Titta där!" eller "Kom hit!"

I skrivande stund håller Novas familj på att förbereda sig för att flytta till Singapore där hennes pappa har fått en postdoktjänst för två eller tre år framåt. För Novas del betyder det att hon kommer att möta ett nytt språk, engelska. Hon är anmäld till en förskola som heter "Learning Vision" där engelska är huvudspråket men där man några gånger i veckan också kan delta i "Mandarin Curriculum", det vill säga lektioner i mandarin kinesiska, den variant som Nova talar. Hon är mycket intresserad av allt detta och krävde häromdagen att pappa skulle tala engelska med henne en hel förmiddag, vilket han också gjorde. Hon har lärt sig säga "My name is Nova", men brast i skratt när jag kontrade med "My name is Farmor". Pappa och hon leker ibland med att säga djurnamn på fyra språk – de tre övriga är självklara men när pappa säger det engelska ordet skrattar Nova därför att det låter så lustigt.

Det som verkar troligast är att Novas trespråkighet kommer att bestå även i Singapore: engelskan kommer till och finskan försvinner. Visserligen har Mikael lovat läsa sagor på finska en gång i veckan och Nova och jag kommer ibland att tala med varandra via Skype och webbkamera. Vi får se hur det blir – men huvudsaken är att Nova verkar tycka att det är roligt och spännande med flera språk. Därför tror jag att Nova kommer att klara sig bra och trivas i sin nya omgivning. När hon senare kommer tillbaka till Sverige kan vi kanske hitta på nya sätt att stärka farmors språk.

Artiklar till denna spalt välkomnas varmt!

Skriv till Samspråk/Leena Huss,
Källarbäcksvägen 13, SE-75752 Uppsala
eller epost: leena@huss.se

Hjälp!

En av mina lettiska elever i Riga har översatt boken "Tant Grön, Tant Brun, Tant Gredelin" av Elsa Beskow till lettiska. Vi har undersökt möjligheterna för en tryckning i Lettland men vi har ej lyckats. Hemma i Sverige har vi heller ej lyckats. Finns det någon bland läsarna som har en idé som kan leda till resultat så är vi tacksamma för det.

Tag gärna kontakt med mig.

Hälsningar

Ingrid Sörbring

Solöga Koagavägen 5 SE 432 75 Träslövsläge tel 0340-413 84 sorbring@swipnet.se

Med svenska trubadurer genom mellersta Finland

Avsikten var att presentera svensk ungdomsmusik för finska gymnasister som läser svenska.

Den turné som Riksföreningen Sverigekontakt arrangerade i april 2006 blev mycket uppskattad av elever och lärare. En ny turné kunde genomföras ett år senare i samarbete med projektet "svenskarnu". Karin Aust och Mikael Ljung har sedan förra året blivit Karin och Mikael Ljung Aust och deras musikaliska samspel har blivit än tätare. Som trumkötare, manager och chaufför medföljde Lennart Limberg från Riksföreningen Sverigekontakt och varje besök inleddes med en kort presentation av vår förening samt av svenskundervisningen i ett globalt perspektiv.

Vid varje framträdande framfördes fyra sånger som befinner sig eller nyligen befunnit sig på topplistor i Sverige och som är välkända bland svenska ungdomar. Gruppen "Kent" är känd också i Finland. Melodifestivallåtar var självdiskvalificerade på grund av begränsad språklig utmaning i texterna. De fyra låtarna var utsända till de skolor som skulle besökas och i de flesta fall hade lärarna hunnit med att gå igenom texterna

med eleverna.

Karin och Mikael presenterar sångerna en i taget och berättar om artisten som har skapat sången. Därefter framförs den med Karin som sångerska och Mikael på piano eller gitarr och stämsång. Efter varje sång går Karin igenom svåra ord och ovanliga fraser i texten. Framträdandet skall alltså inte ses som en konsert utan mer som ett samtal om sånger och sång-texter; en annorlunda form av svenskundervisning helt enkelt. Därför är det viktigt att hålla det lilla formatet. Det är svårt att få kontakt med flera än femtio elever samtidigt och i större grupper minskar också elevernas koncentration.

Denna ambition kunde ibland kollidera med lärarnas ambitioner att ge så många som möjligt av skolans elever möjlighet att lyssna. I stort sett respekterades våra önsknings om det lilla formatet, även om antalet elever ibland uppgick till 60. Genomgående var vi nöjda med lokalerna och de pianon som fanns var bra. Och stämde. Efter varje framträdande fick eleverna skriva ett kort omdöme om besöket på svenska eller finska och med dessa lappar som lotter delades två ski-

vor ut med Svenska Institutets presentation av svensk ungdomsmusik (där dock de flesta låtarna är på engelska). Utvärdering av dessa 300 omdömen pågår.

Framträdanden

- Gymnasiet i Parkano, ett litet samhälle tio mil norr om Tammerfors
- Cygneusgymnasiet i Jyväskylä
- Gymnasiet i Seinäjoki - Östermyra, en växande stad strax öster om Vasa med sex officiella byggnader ritade av Alvar Alto.
- En yrkesskola i Tammerfors och ett framträdande på stadens rådhus på eftermiddagen.
- Gymnasiet i Riihimäki, som ligger mellan Tammerfors och Helsingfors.

Vi kunde konstatera att alla arrangemang och förberedelser varit förstklassiga, att gensvaret varit mycket positivt och att det skulle vara en glädje att få komma tillbaka.

Lennart Limberg
lennart.limberg@sverigekontakt.se

Studier vid Kungliga akademien i Åbo

Denna text ingår i projektet "Svenskt i Åbo" skapat av historiker vid Åbo Akademi tillsammans med svensklärare i Finland. Bakgrunden är att man insett

att utan kunskaper i ett nordiskt språk hamnar de finskspråkiga helt utanför den nordiska gemenskapen både när det gäller arbetslivet och personliga kontak-

ter. Finlands historia före 1809 ingår inte i gymnasietens historiekurser. Inom svenskämnet kan man då i stället visa de finskspråkiga eleverna hur svenskan är en del av deras identitet som finländare genom att belysa hur Finlands historia till mycket stor del är svensk. De historiska texterna i projektet skall demonstrera att Åbo (och Finland) har en flerspråkig historia som berör alla och inte bara finlandssvenskarna. Materialet kommer att läggas ut på Svensklärarnas i Finland RF hemsida www.suomenruotsinopettajat.fi

Den 28 augusti år 1648 anlände en ung man vid namn Peder Månsson med båt från Stockholm till Åbo. Han inkvarterade sig hos köpmannen Thomas Baxter på Aningaisgatan, på den sida av Aura å som då kallades stadens "lilla sida". Peder Månsson hade gått i skola i Karlstad i Värmland och kom för att studera vidare vid den akademi som år 1640 hade grundats i staden. Vid tidpunkten för grundandet var Åbo akademi det tredje äldsta universitetet i det svenska riket efter universitetet i Uppsala och Dorpat (i dag Tartu) i Estland. Studenter från alla delar av det svenska riket, såväl finskspråkiga som svenskspråkiga, sökte sig till staden

för att studera. Som ett tecken på att han hade gått den lärda vägen tog Peder Månsson efter tidens sed ett latinskt namn och kallade sig Petrus Gyllenius.

Liksom man i dag ser grupper av studenter i sina färggranna overaller vandra omkring på gatorna i Åbo utgjorde akademins studenter också på 1600-talet ett synligt inslag i stadsbilden. Inslaget av studenter var inte enbart positivt – det hände även att de störde stadens övriga invånare med sitt uppförande. Det var inte ovanligt att det uppstod slagsmål mellan studenterna och andra grupper av ungdomar i staden, särskilt hantverkarnas gesäller och lärlingar. Därtill klagade borgarna över att studenterna störde lugnet på stadens gator med sina skrålande dryckeslag, överfall av människor, dunkande på portar och krossande av fönster. Akademins egna nattvakter som patrullerade gatorna fick ibland fånga upp de värsta bråkmakarna och placera dem i karcern, akademins egen förvaringsplats för studenter som uppfört sig dåligt.

De flesta studenter koncentrerade sig ändå mer på själva studierna än på bråk, så även Petrus Gyllenius. Däremot fördröjdes hans studier av den skrala ekonomin, som genom historien har präglat studentlivet. Många studenter var tvungna att finansiera sina studier genom att arbeta vid sidan om, och ett vanligt sätt att skaffa sig tilläggsinkomster var att fungera som hemlärare för barnen i stadens borgarfamiljer. Långt in på 1800-talet var det vanligt att barn i mer förmögna familjer undervisades i hemmet i stället för att gå i skola. Petrus Gyllenius gjorde sig känd som en begåvad student och fick snart anställning som hemlärare för borgmästaren Johannes Purmerus tre söner. Därmed flyttade han också in hos

borgmästarfamiljen. Eftersom inga studentbostäder fanns på 1600-talet hyrde studenter som inte hade släktingar i Åbo in sig hos någon av stadens borgare. För den som blev hemlärare betalades lönen i regel som fritt husrum och fri kost i familjens hem.

För att lyssna på professorernas föreläsningar begav sig Petrus Gyllenius till det gamla akademihuset som var inbyggt i den mur som ännu på 1600-talet omgav domkyrkan på bara några tiotals meters avstånd. Hur nära domkyrkan det gamla medeltida Åbo låg kan man se då man i dag står på gatan mellan domkyrkan och det nya akademihuset. I den låga sluttningen mot domkyrkan kan man se en stenplatta med en inskrift som visar den exakta plats där det gamla akademihuset låg. Eftersom klockor på 1600-talet var både dyra och ovanliga, följde stadens liv domkyrkans klockor. Studenter som skulle gå på föreläsning gav sig iväg då klockorna slog jämna timmar och hade femton minuter på sig att ta sig till akademihuset. Denna tradition är förklaringen till den ”akademiska kvart” som ännu följs vid Åbos två universitet och som innebär att föreläsningarna i praktiken börjar t.ex. klockan 12,15 då det i programmet står 12.

Professorerna höll sina föreläsningar på latin. Latinet var det språk som alla som ville studera vid ett universitet måste lära sig och det var universitetets officiella språk ända fram till 1852. Den som kunde tala latin kunde på 1600-talet kommunicera med andra lärda från hela Europa, på lite motsvarande sätt som man i dag klarar sig ganska långt på engelska. Först mot slutet av 1700-talet blev det vanligt att professorerna föreläste också på svenska, det språk som de flesta

studenter till vardags talade sinsemellan även om många också hade finska som hemspråk.

För dagens studenter som är vana vid att sitta i uppvärmda föreläsningssalar skulle auditorierna i det gamla akademihuset ha varit en annorlunda upplevelse. Eftersom salarna var ouppvärmade blev det på vintern ibland så kallt att det var svårt för studenterna att göra anteckningar då deras fingrar var stela av köld. Särskilt fattiga studenter som inte hade råd med varma vinterkläder var ofta tvungna att helt enkelt utebli från föreläsningarna. Professorerna klagade dessutom över att de ibland inte kunde göra sin röst hörd för allt oljud som förorsakades av de rörelser studenterna gjorde för att avvärja kölden. Förutom offentliga föreläsningar i akademihuset höll professorerna avgiftsbelagda lektioner, s.k. kollegier, i sina privata hem.

Petrus Gyllenius studerade i Åbo i närmare tio års tid, varav en stor del gick åt till arbetet i borgmästarfamiljen och till annan privatundervisning. År 1658 kunde han dock slutligen som utexaminerad magister från den Kungliga akademien i Åbo återvända till sina hemtrakter i Värmland där han blev präst. Sina studieår i Åbo, i den östra halvan av det svenska riket, ihågkom han under resten av livet som en glad tid. Trots att studiespråket i Åbo hade varit svenska och latin hade Gyllenius under sina år i Åbo också lärt sig lite finska. Kunskaperna i finska kunde han senare dra nytta av hemma i Värmland där han under 1660-talet ibland predikade för de finnar som bodde i de s.k. finnbygderna i det svenska rikets västligaste regioner.

F.M. Johanna Wassholm

Impulser från Norden

Kursen ”Impulser från Norden” på Hanaholmen utanför Helsingfors, 6–8 augusti 2007, var en fin upplevelse. Den kommer säkert att inspirera mig länge i mitt arbete som språklärare och speciellt som svensklärare under läsåret 2007–2008. Jag försöker nu göra en redovisning om kursens innehåll och jag kommer livligt ihåg de tre soliga dagar då jag fick en chans att vara där och även bo på hotellet som gäst.

Man har uppenbarligen satsat väldigt mycket på Sverige-bilden i Finland jämfört med Finland-bilden i Sverige och orsaken till detta torde kanske vara att Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter inte har några officiella korrespondenter i Finland. Nuförtiden verkar det däremot vara typiskt att ofta skriva skvallertour-

nalistik i tidningarna med tanke på t.ex. de artiklar man har skrivit om den finländske statsministerns privatliv på sistone. Man har också bara litet information om de nutida berömda svenska författarna i Finland, t.ex. Monika Fagerholm och Augustprisvinnaren Susanna Alakoski – de borde ju vara bra exempel på hur man genom litteratur skildrar landet i både Sverige och Finland. På samma sätt, inom musiken känner man nästan enbart kapellmästaren Esa-Pekka Salonen och från Sverige, inom popmusiken, bandet Kent från Eskilstuna. Den berömda PISA-undersökningen, som visade att eleverna i de finländska skolorna presterar bättre resultat än dem i Sverige, har däremot väckt ett stort intresse för de finska skolorna och man har ställt frågan

Skådespelaren Micke Rejström improviserar med Marianne Fabritius.

Historikern Henry Rask lägger en legobit till konstverket på Fiskars fabrik.

vad som är hemligheten med deras utmärkta resultat.

Inom språkpolitiken fick Sverige en ny lag om minoritetsspråk i Sverige år 2000 och Sverige har nu fått fem officiella språk, som har en offentlig status, dvs. finska, meänkieli, samiska, svenska och jiddish. Inom skolvärlden sker även undervisningen både på finska och svenska i s.k. friskolor i Sverige. Stor uppmärksamhet väcktes i början av juli, när Jarkko Laine skrev en artikel med rubrik "Kampen om finskan i Sverige har förlorats". Därefter har man börjat diskutera om det kan uppstå en Sverigefinsk identitet utan att förstå finska språket i det svenska samhället idag. Det finns arbete även för de s.k. "mufilärare", som jobbar med det finska språket i de svenskspråkiga skolorna. Finlands bild i läromedel i Sverige har undersökts under sistone också – Ylikiiskilä studerade 21 läroböcker i svenska språket och nio läroböcker i historia för att kunna beskriva resultatet av sin undersökning. Fördomar som att "Finnar är lågutbildade" borde svensklärarna korrigera och se till att man i läroböckerna verkligen ger realistisk information om det nutida finska samhället så att tendensen blir "det framgångsrika Finland" och "det djärva landet i framtiden" i stället för de negativa sidorna.

Enligt Professor Kari Tarkiainen var det just Runeberg som gav den ursprungliga positiva bilden av Finland, men tyvärr förändrades den av immigrationen, i synnerhet på 50-talet, med uttryck som "En finne igen" osv. Som sammanfattning kan man konstatera, att året 2009 skall vara ett år av stora möjligheter, då två hundra år har gått när Finland och Sverige skildes. Då kommer skolorna i

båda länderna att ägna en förmiddag för att studera livet i det andra landet.

På eftermiddagen hade vi ett helt anorlunda program, när FM Karin Guldbaek-Ahvo gav en intressant föreläsning om Danmark och danskarna, lyckligtvis på svenska i alla fall. Då fick vi en historisk sammanfattning om Danmark som kolonimakt under de senaste århundradena och även mycket information om det danska samhället idag och de förändringar som pågår aktuellt, t.ex. då antalet regioner har minskat från fjorton till bara fem regioner idag. Den sista föreläsaren var Micke Rejstöm från teatergruppen Stella Polaris och under hans lektion "Om växelverkan i människokontakter" kunde vi alla delta konkret i olika improvisationsövningar och fick nyttigt material om blockeringar i människokontak-

Kursdeltagarna vid middagsbordet Sisko Harkoma, Karin Guldbaek-Ahvo och Kari Jukarainen pratar med regissören Claes Olsson, föreläsaren Eva Österlund-Stjärnegårdh och Hanaholmens direktör Gunvor Kronman.

terna, vilket är alltid en känslomässig reaktion.

Kvällsprogrammet innehöll en fin Grieg-konsert av MuM Hanna Berglind och vi njöt av middag alla tillsammans och det var fint att kunna diskutera med kollegor i detta sammanhang.

På tisdag morgon, efter ett skönt morgondopp i havet, hade vi ett verkligt danskt "sprogbad, sang og lidt om mad" av samma föreläsare som under föregående dag och igen hade vi möjlighet att lära oss många nya saker, liksom uttrycket "Danskarna är det mest anspråklösa folket i världen. På den punkten är vi också bättre än andra." Skillnaderna inom vokabulär och uttal av sångaren Pool Dissing på låten "Svantes viser". Därefter fortsatte Eva Österlund-Stjärnegårdh från Uppsala universitet sin föreläsning om "Svenskämnet i Sverige – undervisning och prov" och vi blev alla övertygade om hennes sakkunskap och de senaste trenderna inom språkdidaktik., t.ex. tillämpningen av elaborationsteorin, social motverkan, affordens, intersubjektivitet och s.k. "enskilt tal" som inte alls är avsett att höras av mottagaren. Johanni Larjanko, som är bosatt i Helsingfors, men ursprungligen kommer från Göteborg, framhävde betydelsen av film i svenskundervisningen också och sade, att varje generation måste göra sina egna filmer. Det var roligt att kunna titta på filmen "Gymnasieläraren Pedersen" och en dokumentärfilm om skolorna i Finland som hette "Vikarien".

På eftermiddagen hade vi en guidad utflykt till Fiskars Bruk i Pojo med den utmärkta specialrådgivaren Henry Rask och under den soliga varma resan såg vi alla konstnärsandelslager i Fiskars tillsammans med verksamhetsledaren Martina Lindberg. Kvällen slutade med en

förhandsförevisning av filmen Colorado Avenue och regissören Claes Olsson hade kommit med för att diskutera filmens innehåll tillsammans med huvudrollens skådespelare Nicke Lignell.

Kvällen slutade med ost och vin på restaurangen i en mycket bra stämning.

Den tredje utbildningsdagen började med Feedback på studentexamen i svenska på våren 2007 av lektor Kerstin Salminen från Studentexamensnämnden och det var intressant att få lyssna på

den senaste resultat. Programmet fortsatte med en kommunikativ övning i muntlig språkfärdighet – utmaning och möjlighet av Fil dr Pirjo Harjanne och hennes föreläsning var särskilt givande med många konkreta forskningsresultat om den kommunikativa språkkunskapen, olika kommunikativstrategier, skemateorin, elaborationens möjligheter och tillämpningar och "Scaffolding" som motiverar eleverna på bästa möjliga sätt. Hon förklarade tydligt principerna för den

kommunikativa språkundervisningen och vi lärare fick flera konkreta exempel på hur man ber och ger hjälp, använder temaordförrådet. Till sist diskuterade vi även de vanligaste svårigheterna bland gymnasisterna, dvs. bristen på vokabulär. "Språklärarna skall vara ett samfund av de djärva och kreativa individer, som kritiskt vågar ifrågasätta det gamla och nyfiket söker efter det nya".

Seija Kangas

seija.kangas@humak.edu

Språket – en kunskapskälla!

Aspazija-damer runt kaffebordet.

Undervisningen i svenska i Lettland har vidgat mina vyer österut. Jag har träffat människor som jag aldrig hade haft möjlighet att komma i kontakt med som turist. De har kommit att stå mig nära, de har visat mig hur deras vardag ser ut idag och hur den fungerade före Sovjetunionens fall. De har beskrivit för mig vad som hände när de baltiska länderna blev fria, hur människan upplevde friheten och fick lära sig att leva med den. Man var helt plötsligt fri att yttra sig utan risk för repressalier av varierande slag, men samtidigt hade man inte kunskap om att ta vara på den plötsligt påkomna friheten. Det var något man läst om eller hört om och nu plötsligt fanns den där på riktigt.

Nu skulle den hanteras utan att man hade verktyg till detta fantastiska.

Euforin var enorm och känslan att helt få frigöra sig från ett påtvingat ok sen tidigare var något så nytt att många tappade andan av glädje men samtidigt också

av förundran och bestörtning. Hur skulle man klara det?

Många blev uppsagda från sina arbeten. De stod utan inkomster, utan försörjningsmöjligheter. En del var tvungna att flytta från sina bostäder, därför att de rättmätiga ägarna tagit över och börjat renovera sin egendom och antingen själva ville bosätta sig där eller hyra ut till marknadsmissiga hyror. En som blivit arbetslös och utan inkomst eller en med lön som fortfarande var öststatsanpassad hamnade i kläm.

Mina tankar har fått en annan dimension och för var gång jag har kommit till Riga och jag har glatts och förundrats över människornas fantastiska uppfinningsrikedom och jag har verkligen fått bevis för att nöden kräver ingen lag.

Det är därför med glädje som jag har undervisat kvinnor på Aspazija i svenska.

Det nya språket har man använt för att kunna tillgodogöra sig svensk informa-

tion, göra livet trevligare vid möten med svenska representanter för olika handikapp- och hjälporganisationer, men det nya språket har även blivit en inkörsport för nya försörjningsmöjligheter, nämligen guidning, tolkning och översättning i olika sammanhang.

Eftersom min verksamhet pågått i sju år har jag kunnat se att min undervisning gett resultat och öppnat många dörrar och blivit inkörsport till nya möjligheter. Jag kan inte nog framhålla vilken glädje det har varit för mig att följa utvecklingen i landet och jag beundrar människornas flit och fantasi att finna nya vägar in i ett Europa som legat så nära men ändå så långt bort.

Det är i detta sammanhang viktigt att framhålla att jag själv vidgat mina kunskaper om ett land och ett folk som jag tidigare endast hade skolkunskaper om och jag har kunnat vidareförmedla dessa kunskaper till min omgivning i form av föredrag, cirklar och bussresor. Dessutom har jag kunnat förmedla kontakter i Sverige som genererat intäkter för mina lettiska vänner.

Sverigekontakt har under min verksamhet i Lettland välvilligt bidragit med ekonomisk hjälp och dessutom bidragit med stipendier till Billströmska folkhögskolans kurs i svenska för två av mina elever.

Det är min förhoppning att mina kontakter med Lettland skall kunna fortsätta och jag önskar alla letter lycka till.

Ingrid Sörbring

sorbring@swipnet.se

Livslångt lärande

Livslångt lärande talar man numer om i världen. Ett oändlig kunskapsinhämtande och att samla på sig erfarenhet. Det hjälper oss människor vara i takt med rytmen i världen. Jag vill framföra ett stort tack till Sverigekontakt, för att de gav mig möjlighet att räkna in mig bland dessa människor som fått privilegiet till livslångt lärande och därmed vara med i världsrhythmen.

Ett stort tack till Sverigekontakt som givit mig två på varandra följande år möjligheten att få bredda mina svensk-kunskaper på kurserna på Tjörn

Tack vare denna möjlighet fick jag en bättre förståelse om det svenska språket av idag, litteraturen, konsten och musiken. Dessa sommarkurser är inte bara språkkurser, där man slipar av språkkunskapen, de är något mycket mera. Det är att vara med i språket, att få uppleva språket som ändrar sig dagligen, se hur det utvecklar sig, ändrar sig och växer som en organism.

Redan då Ingrid Sörbring, läraren, som kom till oss i Lettland för att för föreningen "Aspazijas" medlemmar, undervisa svenska språket sökte hon visa sina elever, inklusive mig, det nya språket.

Det är påtagligt nödvändigt att tillägna sig ett språk och hur det förändrar sig, att lära sig hur det är påverkat av andra språk i världen. Språken i världen går tillsammans med kulturändringar i världen. Samtliga språk ändrar sig och moderniserar sig och människorna i Sverige talar sedan länge inte Selma Lagerlöfs språk.

På samma sätt fick vi på kursen på Tjörn höra och vi lyssnade andlöst till svenska språkets förändringar och hur nya ord som kommer in i språket. Vi fick kunskap om hur kulturen ändrar sig och talar till oss. Under kursen lärde vi oss värdera musiken, skriva recensioner om lästa böcker och man försökte få oss att tänka på svenska. Det är själva kärnan i att bli i ett med det nya främmande språket.

Ett annat viktigt och positivt moment i kursen på Tjörn och dess styrka är den fantastiska atmosfären som rädde hela kurstiden, såväl hos människorna som i

Herta, trea från vänster, bland deltagare i sommarkursen i svenska på Billströmska folkhögskolan 2006.

den fysiska miljön. Under hela kurstiden var vi så nära naturen, därför var vi så fria, nästan lösläppta och helt befriade från momentet "stress" och därmed kunde hänge oss åt studierna.

För att vi, studenter, ännu bättre skulle kunna bli bekanta med svensk kultur via erfarenhet, fick vi möjlighet att besöka svenska familjer och under oformella former diskutera om för båda parter intressanta frågor. Många gånger blev jag verkligen överraskad hur få människor vet något om Lettland, trots att båda länderna – Lettland och Sverige, är förbundna med handelsutbyten, historiska skeenden och kulturella möten. Det var intressant att diskutera frågor, allt från kultur till miljöskydd. Världen har fått upp ögonen för den globala uppvärmningen, i det sammanhanget var det intressant att se hur svenskarna nyttjar berg- och jordvärme för uppvärmning av sina bostäder

En del i att nå framgångar i ett nytt språk, är att även förstå folkets egenarter. I de flesta folks beståndsdel i kulturen finns gamla traditioner och matvanor, därför fick sommarkursarna möjligheter att bli bekanta med de framträdanden svenska traditionerna och matvanorna. Vi fick tillfälle att avsmaka surströmming, blåbärspaj och andra svenska rätter. Eftersom kursen var under augusti

månad, så på gammalt traditionellt sätt fick vi uppleva kräftkallas, kräftska. Till det hörde roliga tillbehör som hattar, girlanger, lustiga sånger och visor och kräftor i alla storlekar och varianter.

Slutligen vill jag understryka, att av allt jag fått och tagit till mig med nya språket, nya och intressanta människor jag blivit bekant med, bekantskap med svensk kultur, sommarens fantastiska atmosfär jag njutit, att det verkliga kommer då man kommer hem, då man får insikt i hur jag förändras.

Det är insikten i, att trots alla svårigheter man gått igenom under inlärningsprocessen, insikten om språkkunskapens förbättring, att man känner av då jag i mitt dagliga arbete använder språket, att man kan säga – "vad bra jag blivit!" Jag känner att jag nästan blivit professionell!

Det är en stor glädje och ger en oändlig tillfredsställelse, när jag nu fortsätter att arbeta med svenska turister, att jag får beröm för mitt svenska språkbruk.

Just därför, just för denna efterhands upplevelse, vill jag framföra ett stort tack till mina lektorer som jag haft glädjen att få höra, som har haft tålamod att hjälpa mig fram till en påtaglig svensk språkanvändning.

Herta Jansone

Sverige med nya ögon

I Malmö-Lunds lokalförening finns Monika och Anders Welinder. De har tagit emot och hyst Ludmila Ponura från Ukraina i sitt hem och hjälpt henne på alla sätt medan hon studerat på Malmö Högskola. Ludmila beskriver här själv sina intryck av Sverige.

Många invandrare kommer till Sverige nuförtiden och alla ser landet med sina egna ögon och har förmodligen olika syn på det. Det finns många skillnader som påverkar vår syn på det nya landet. Det är situationerna vi hamnar i, var vi kommer ifrån, vilka människor vi träffar och vilka

upplevelsen vi hade innan.

Hur skulle jag beskriva Sverige, jag som vistats här i tre år? Om man ska beskriva landet med bara ett ord, så är det för mig frihet. Det är ett rätt komplicerat ord – frihet. Man kan önska den, man kan vara förvirrad över den, kan vara skräm

inför den. När det gäller mig, var jag häppen över den.

Mina upplevelser varierade mycket under dessa tre år. De gick från häpnad till besvikelse, från glädje till sorg, från nostalgi till nyfikenhet, men känslan av friheten har aldrig förändrats. Jag såg den i allt: i sättet att klä sig, att våga vara annorlunda, vilket fortfarande inte är

vanligt i mitt hemland, Ukraina. Där träffar man minst fem människor på gatan klädda i exakt samma kjol eller jacka bara för att de är moderna den säsongen. Här verkar människor vara annorlunda. Det känns att de klär sig för sin egen skull, inte för andras, och jag gillar det. Man kan inse friheten i det faktum att människor vågar säga sina åsikter utan att anpassa sig till någon annans. Man kan inse den när människor som är 50 år sitter på universitetsbänken och läser. Jag träffade en kvinna, som berättade att hon vid 60 års ålder ändrade sitt namn eftersom hon aldrig tyckt om det, så i Sverige verkar ingenting vara för sent. Man kan inse friheten även i studiesystemet, och det var det som jag blev mest skrämnd av. I Ukraina läste jag fem år på universitet och var väl van vid studier. Det innebar hårt arbete men de följde ett bestämt mönster. I Sverige, när jag började läsa på Malmö Högskola och nu lyckats avsluta min tredje termin, blev jag skrämnd. I mitt hemland brukade vi läsa och memorera saker. Där vågade man inte säga sina egna åsikter, för att på så sätt klarade man aldrig tentor. – Vem är du att skriva dina egna tankar? Sådan fråga hörde man ofta av lärarna, efter att man hade fått sin tenta tillbaka för att göra om den. Jag försökte använda samma system på Malmö Högskola. Jag re-

fererade till massor av böcker som jag läst extra, jag citerade, jag lade ner massor med arbete, men jag skrev inte mina egna åsikter. Vem är jag att tänka? – tänkte jag. De andra vet bättre. Man kan inte kritisera dem, inte tidningar eller TV program, inte böcker eller artiklar. Sen visade det sig, att man kan och man bör göra det. – Släpp böckerna och tänk själv!, sa läraren till mig och det låt så obegripligt. Nu har jag klarat min tredje termin, bland annat en i Danmark och är på väg att läsa i Tyskland. Under tiden har jag läst några kvällskurser, bland annat svenska, spanska och grekiska. Jag kan inte påstå att jag inte har några svårigheter. Ibland gömmer jag mig och försöker hitta någonting att hålla mig till. Men då tänker jag tillbaka och tvingar mig att komma ut och våga säga ifrån, även om det inte alltid är rätt. Man måste våga göra fel också.

Jag vet inte vad framtiden innebär. Min dröm är att stanna och hitta arbete här i Sverige. Men jag är rätt öppen för andra länder också. Var jag än hamnar, ska jag alltid associera Sverige med frihet, för det var det land, som lärde mig att våga tänka och vara mig själv.

Ludmila Ponura
luda.ponura@gmail.com

Varför emigrerar så många holländare till Sverige?

Lars Björkman skrev och ställde den frågan till mig.

Som svensklärare i Nederländerna får man nästan dagligen förfrågningar om svenskundervisning. Gärna en snabbkurs med bara konversation och utan grammatik. Det går ju helt enkelt inte och det förklarar man vänligt men bestämt. De flesta har tid på sig och går in för att lära sig svenska innan de flyttar.

Vad beror då detta intresse för Sverige på? En del har kanske drömmar om ett eget smultronställe i Sverige och när de ser priserna för ett lantställe så är valet snabbt gjort. Många vill börja med Bed and Breakfast. De flesta har tänkt igenom sitt val innan de flyttar. Tyvärr är det inte alltid så. När jag ställer frågan varför de vill flytta och lämna sina anhöriga i Nederländerna, är svaret nummer ett naturligtvis naturen och allt utrymme som finns i Sverige. Man kan ju förstå dem när man bor i det här tätbefolkade Nederländerna.

Jag har till och med undervisat två lantbrukarfamiljer som emigrerat till Sverige. Den ena familjen flyttade till Hjo och den andra till Motala. Den ena

Kanske en holländare på väg att slå nya rötter i Dalsland eller Värmland.

bonden hjälper faktiskt andra lantbrukarfamiljer som vill bosätta sig uppe i Norden och han vet vad han pratar om efter åtta år i Sverige. När jag ställer frågan varför dessa lantbrukare vill flytta till Sverige, är svaret helt enkelt. Det finns fler möjligheter för lantbrukare där. Större jordbruk och inte så många begränsningar som här i Nederländerna.

Vi har till och med haft TV-program

om holländare som emigrerat till Sverige. En gång om året hålls det också en stor emigrationsmessa i Nederländerna. Där är flera kommuner från Sverige representerade och intresset för Sverige är verkligen stort. De flesta holländare flyttar till Värmland och Småland. Hagfors är väl den staden som är mest populär. Det är 'the dutch town'. De som inte vill ta steget fullt ut med en gång och

emigrera köper ofta en sommarstuga först och går på svenskurs för att senare förverkliga alla sina drömmar. Ett ganska klokt och genomtänkt val kan man säga. Tyvärr är det inte alla som det går bra för. Ibland får man telefonsamtal från folk som flyttar tillbaka till Nederländerna igen. Drömmen sprack helt enkelt.

Det ovannämnda leder till att svensk-kurserna här i Nederländerna verkligen är populära. När jag började med att undervisa i svenska på 'Volksuniversiteit' här i Nederländerna för ungefär 15 år sedan hade jag verkligen problem med att få ihop tillräckligt med elever för en kurs. Nu är situationen helt omvänd och det är bara på gott för alla svensklärare här i Nederländerna. Svenska är verkligen populärt nu. De elever som börjar fortsätter i regel flera år.

Jag undervisar även på privatinstitut och där har svenskan också gått framåt. Här gäller helt andra priser än på förutnämnda kurser. Där är det mest affärsmän som studerar. De här kurserna är 'skräddarsydda' som det så snyggt heter i

annonserna. Det betyder att eleverna själva kan välja när och hur ofta lektionerna ska ske. I de flesta fall blir det en till två veckors intensivundervisning (mellan 30 och 60 timmars undervisning) och sedan flytt till Sverige och övning direkt. Är det så att eleven bara har affärskontakt med Sverige, blir det ofta en längre utspridd kurs. Min erfarenhet är att det går bra och om eleven har mycket kontakt med Sverige är det bara positivt och en mycket bra övning. Det sista året har jag även haft undervisning med hela familjer som emigrerat till Sverige. Det är familjer som flyttar för arbetets skull och har planer på att stanna där. Dessa kurser betalas av företagen. Då har föräldrarna lektioner för sig och barnen för sig. Måste säga att jag är ganska ny inom området på att undervisa barn. Ofta blir det grupper med olika åldrar. Det enda jag är på jakt efter hela tiden är svenska läroböcker för utländska barn. Det är ganska svårt att hitta böcker som passar alla åldrar. Som tur är så kan man få ganska mycket info via Internet numera.

Just nu undervisar jag några barn som är dyslexiker och en som är gravt visuellt handikappad. Då gäller det att hitta rätt på nätet. De barn som redan flyttat till Sverige har verkligen inte haft några problem att anpassa sig till det svenska skolsystemet, vilket ofta är lite lugnare än här i Nederländerna. De får all hjälp de behöver i Sverige med tolk, extra undervisning etc. Föräldrarna är bara positiva över det svenska skolsystemet. Det här handlar om Stockholm. Hur det är ute på landsbygden i Sverige för utländska barn har jag inte någon erfarenhet av.

Det här är vad som just nu pågår i Nederländerna angående den svenskundervisningen jag har erfarenhet med.

Det måste sägas att efterfrågan på svenska ökar ständigt här i Nederländerna.

Heja Sverige!

*Katarina Sibbing-Svensson
svensson@zonnet.nl*

Stor Gustav Adolf-utställning i Lützen i höst

Från Livrustkammaren i Stockholm kommer kungens älghudskyller, blodiga skjorta och värja till en utställning som handlar om vad som skett med minnet av kungen och slaget under 375 år. Fynden från de pågående arkeologiska utgrävningarna kastar ljus över det dimmiga

slagfältet. Från Uppsala Universitetsbibliotek och Landsarkivet i Göteborg hämtas föremål ur Oskar Planers (1854–1931) helt enastående samlingar. Med en spännande utställningsarkitektur tar de båda formgivarna Tor Cederman och Jörg Wachtel besökaren genom tidevarv

och tretton små rum i Lützens slott.

Lejon, hatt eller pelikan? Vilken symbol passar bäst för kungen? Eller är det ändå lagerkransen?

*Inger Schubert
Sekreterare, Lützenfonden*

Jag är tysk och måste prata svenska!!!

Så löd devisen under pingsthelgen för åtta deltagare ur min svenskkurs på Volkshochschule i Werne så fort de passerat Öresund med tåget från Köpenhamn. Då skulle nämligen "namnskyltarna" med denna text sättas på.

Syftet med resan var att prata så mycket svenska som möjligt och utan de gröna skyltarna hade det nog inte blivit så mycket, eftersom alla svenskar ju gärna använder sina egna språkkunskaper. Så blev det istället många skratt och en del spontana samtal.

Vi hade bara fyra dagar på oss, därför hade vi bestämt att vi skulle flyga (numera finns det ju billigflyg) och stanna i området kring Lund. Ganska sent på torsdagskvällen kom vi fram till vårt originella vandrarhem "Tåget", som ligger bakom stationen i Lund. Jag hade pratat om hur goda de svenska pizzorna är, så en sådan fick det bli till kvällsmat, därefter kröp vi ner i våra smala sovvagnsängar.

På fredagen stod först en rundvandring i Lund på programmet, gruppen fick med hjälp av sina svenskkunskaper ta reda på när det var guidning i Domkyrkan och om Kryptan var öppen och efter att de viktigaste byggnaderna inspekterats gemensamt skulle en hel del andra uppgifter lösas. Till exempel när bussarna till Bjärred går, Kulturens öppettider, när de börjar sälja lucialinnen på H&M och annat smått och gott. Till slut skulle de även skriva ett vykort på svenska till de kursdeltagare som inte hade kunnat komma med.

Till lunch letade alla sig fram till Saluhallen, där var och en valde ut den mat som såg godast ut.

På kvällen åkte vi buss till det mysiga församlingshemmet i Bjärred och träffade en hel hög "riktiga" svenskar ur min familje- och vänkrets, som ställt upp som samtalspartner. Vi lagade tillsammans korv stroganoff och åt vid ett fantastiskt långbord. Sedan var det dags att starta vår spelkväll med kubb. Vi delade upp oss i 6 lag och spelade för fulla muggar. När det började mörkna drog vi oss inomhus och plockade fram Pictionary. I lag om tre (tyskar och svenskar blandade förstås) skulle en person rita ett begrepp som de andra skulle försöka gissa. Det blev många skratt över humrar, clowner och annat!

Genom Gunnar Fjellander (ordförande i Sverigekontakt's lokalförening) hade vi fått kontakt med Annmarie Strelert som bor precis vid löppmarknaden på Södra Esplanaden. Just denna ville vi besöka på lördagsmorgonen! Vi träffade Annmarie vid Mejeriet och strövade tillsam-

mans längs med alla stånden. En del svenska barnböcker inhandlades! När vi sett oss mätta blev vi bjudna på fika i Annmaries lägenhet, det var mycket uppskattat och inbjöd till fler samtal, även med Annmaries mor, som också ställt upp för oss! Ett stort tack, Annmarie för en trevlig förmiddag!

Resten av lördagen hade alla till fritt förfogande och en del i gruppen besökte Botaniska trädgården. Jag hörde att det blev en pizza till...

På söndagen skulle vi äntligen få ordentlig användning av de gula cyklar vi hyrt på Lundahoj. Jag hade sett fram emot en mysig cykeltur till Lomma, en solig promenad på stranden och Mors Dags-kaffe med spettekaka i trädgården hos mina föräldrar. Men se vädret ville annorlunda! Det enda ordentliga regn vi hade under hela vistelsen i Sverige kom under den timme det tog att cykla från Lund till Lomma. Vi blev ordentligt blöta! Men som tur var slutade det regna när vi kom fram till stranden och kunde ändå njuta något. Efter en mumsig lunch med plankor och pizza (igen!) på Lomma

Krog var det dags för tyskarna att smaka på skånsk spettekaka. Än en gång hade släkten ställt upp och fick uppleva hur tyskarna mot förmodan njöt av den söta kakan och andra svenska specialiteter.

Hemfärden blev torrare än ditvägen, men desto motigare! Med öppna fält på båda sidor får man kämpa hårt när vinden kommer från fel håll....

Vi hann precis hem till vårt Tåg för att snabbt göra oss klara att motta de svenska gäster vi bjudit in till en räkafton. Restaurangvagnen blev full, det var trångt, men hjärtligt. Inte alla tyckte om att pilla räkor, som tur var fanns det även paj och bröd. De japaner som trängde sig förbi oss ibland fick stå ut med att vi sjöng en hel del snapsvisor också....

Nästa dag var det dags att vända hemåt igen, men eftersom flyget inte gick förrän på kvällen, hade vi planerat in ett besök på Kulturen. Jag undrade lite om det skulle uppskattas av gruppen att gå på museum sista dagen, men det visade sig att friluftsmuséets charm fick samtliga att njuta av atmosfären och de svarade flitigt och intresserat på de frågor jag

ställt samman. Det kändes som ett värdigt slut på en händelserik och hellyckad vistelse i Lund.

Slutligen tror jag att alla i gruppen instämmer i mitt tack till alla som ställde upp för att vi skulle uppnå vårt syfte; att prata så mycket svenska som möjligt. Ett stort tack förstås till Lars Björkman och Sverigekontakt för det generösa bidraget till denna språkresa. Och utan hjälp på plats av framförallt min mamma och Liselotte hade mycket varit mycket svårare!

Jeanette Ohlsson
[jeanette.ohlsson@arcor.de]

Här följer nu bidrag från var och en av deltagarna:

Tåget i Lund

I Lund bodde vi på ett väldigt speciellt vandrarhem: ett gammalt tåg. Först fanns där en restaurangvagn med kök, några bord och stolar och ett bekvämt rum med riktiga tågfatöljor. I den andra vagnen var kontoret och ett pingpong-bord. Sedan fanns det en vagn med toaletter och duschar. I de andra tre vagnarna var våra suiter: riktiga sovvagnskupéer. Två och en halv kvadratmeter med tre sängar. Lyckligtvis var bara två personer i en kupé, så vi hade en säng ledig för vårt bagage. Det var mycket trångt i tåget, men också roligt.

Nicola Victor

Botaniska trädgården

Botaniska trädgården ligger mitt i Lund. I den vackra parken odlas mer än 7000 växtarter. Där finns krydd- och medicinalväxter, blommor, rosor, buskar och träd. Vi såg bl.a. de sällsynta näsduksträden blomma. Vid sidan av ett stort växt-hus finns en damm, där man kan sitta och vila ut eller fika. Trädgården tillhör Lunds universitet och anlades på 1860-talet under ledning av professorn i botanik, Jacob-Georg Agardh.

Sigrid Gosemärker

Spettkaka

Spettkaka är en festkaka, som har anor från 1700-talet, i dåtida Tyskland som Skåne då tillhörde. En äkta spettkaka ska innehålla färskt ägg, socker och potatismjöl. Den blir bakad i speciella spettkaksbagerier. Man bakar den på ett spett som snurrar runt. Degen spritsas på i lager efter lager. Är kakorna gräddade och torra spritsar man på den vita eller rosa glasyren. Spettkaka är EU-skyddad, vilket innebär att kakan endast får tillverkas i Skåne.

Mechthild Nettéus

Loppmarknad

Vid vår kursträff i Lund stod på lördagen en promenad på loppmarknaden på programmet. Vi cyklade från vandrarhemmet till Södra Esplanaden och träffade Annmarie. Hon följde med oss på loppmarknaden. Den var mycket stor och hade många salustånd. Det fanns många böcker, leksaker, kläder, klockor, bilder, glas, porslin och antikviteter.

Loppmarknaden är varje lördag på sommaren. Sedan fikade vi hos Annmarie. Det var mycket trevligt.

Angelika Wolski

Pizza

Vi åt ofta och gärna pizza i Lund. Som förrätt finns det vitkålssallad att äta, det finns inte på tyska pizzerior. Svensk pizza är stor och tunn. Det finns olika pålägg: champinjoner, oliver, skinka, tonfisk och kronärtskockor eller också räkor, musslor, kräftor, oxfilé eller kyckling. Det finns inte på tyska pizzor. Svensk pizza smakar utmärkt. Till pizza smakar rött vin förträffligt. Jag åt tre pizzor på tre dagar. Men även dagens rätt med lax och potatis! Jag kommer tillbaka!

Jürgen Wolski

Kubb

Kubb är ett typiskt svenskt spel. Jag tycker mycket om det. Det är inte kroppsligt tungt och ett fint och sällskapligt spel. Man behöver fyra hörnpinnar, två gånger fem kubbfigurer, en kung och sex kastpinnar. Två lag spelar mittemot varandra. Först måste man göra en fyrkantig spelplan med hörnpinnarna. I mitten kommer kungen. På varje lags linje står fem kubbfigurer. Varje lag måste försöka fälla varandras kubbar med kastpinnarna. När ett lag faller en kubb måste det andra laget kasta den över kungen, ställa upp den och försöka fälla den. Lyckas det inte, får det första laget rycka fram och försöka fälla det andra lagets kubbar. Laget som faller alla kubbfigurer först försöker fälla kungen. Är kungen fälld har laget vunnit.

Norbert Schulz

Domkyrkan

Domkyrkan i Lund är utifrån betraktat inte något speciellt. Så snart man går in blir man emellertid angenämt överraskad.

Kyrkan är tillgänglig för alla och även kryptan är öppen. Där finns stenkistor och gravvårdar från heliga präster. Där är också pelaren med jätten Finn, som det finns många sagor om. De imponerande sittplatserna ser ut som från ett gammalt parlament. Uret i kyrkan visar alla stjärn-

tecken och födelsedata. Ifall man har en fråga så finns det en super informationsdisk. De anställda är mycket angelägna att besvara alla frågor. Domkyrkan i Lund måste man se!

Anja Schürmann

Upplevelse Sverige – den andra sidan av äventyr

Jag har rest till Sverige ofta. Till Tiveden i Västergötland, minst tjugo gånger, också till Härjedalen och Öland. Varje gång var naturen som skogar, sjöar eller floder min värld. Äventyr natur pur.

Nu reste vi med flygplan från Tyskland till Lund i Sverige. Vi – det var Nicola, Anja, Sigrid, Jeanette, Mechthild och jag, Angelika och Jürgen körde med bil. Eleverna och lärare (Jeanette) från vår svenskkurs i Werne.

Med skyltar – ”Jag är tysk och måste prata svenska” på bröstet upplevde vi många spännande saker i Lund och runt om.

Ett verkligen intressant område var t. ex. ”Kulturen”. Kulturen ligger mitt i Lund och är det största museet i Skåne och ett av de äldsta friluftsmuséerna i världen.

På friluftsmuséet finns kultursamlingar från 1300-talet till omkring 1939. Vi såg många gamla stugor, hus, kyrkor, sammanlagt 30 historiska byggnader.

Jag drömde mig bort till medeltiden och frågade mig hur livet var då på 1300-, 1400- eller 1600-talet. Var det bättre än nuförtiden? Var det sämre än nuförtiden? Kanske bättre för de rika människorna. Sämre bestämt för de fattigare människorna.

Mest spännande för mig själv var utställningen ”Från A till Ö”. Bokkulturen. Jag älskar böcker. Hos gamla böcker får jag glänsande ögon. Alla gamla böcker. Härligt.

Eftersom vi måste prata och läsa svenska, hade vi speciella frågor om Kulturen att besvara. En fråga löd – När stod Västra Vrams Prästgård klar? Eller en annan fråga – Vem bodde i Arbetarbostaden?

Vi besvarade alla frågor, hoppas riktig så att Jeanette blir glad.

Tyvär förgick tiden snabbt och vi måste komma tillbaka ur historien.

Den andra sidan av äventyret

Tåget åkte från spår 2 riktning Malmö och över Öresundsbron till Köpenhamn.

En underbar språkresa var förbi. Synd. Jag kommer aldrig att glömma den.

Willy Kemper

Min vistelse i Göteborg

Elisabeth Timmermann undervisar i svenska hemma i södra Tyskland. Hon skrev till oss och erbjöd sina tjänster som volontär och samtidigt skulle hon komma in i det vardagssvenska språket, tänkte hon. I mars kom hon till Göteborg och arbetade med oss i fyra veckor på Sverigekontakts kontor. Hon var till stor hjälp på olika sätt och mot slutet av vistelsen bad vi henne skriva något för vår tidning. Här är hennes bidrag.

I mars månad bodde jag i Göteborg för att utöka mina svenskskaper. Tidigare hade jag deltagit i flera kurser men nu ville jag använda språket på ett normalt sätt.

Jag bodde nära den gamla stadsdelen Haga och inte långt ifrån universitetet. Så, där jag bodde fanns mycket liv! Det var trevligt och jag trivdes.

En gång var jag på teater och var mycket stolt att jag förstod!. En annan gång gick jag på bio. Det var ingen vanlig film utan en film som handlade om hemlöshet. Den filmen gick bara på Hagabion och inte på andra biografier.

Under Göteborgsvistelsen hade jag tur och träffade två svensklärare. Det var mycket intressant för mig eftersom jag ju är väldigt intresserad av det svenska språket. En lärare var Karin Björkman, hon undervisar ”svenska som andra språk”. Jag fick lov att följa med på hennes lektioner en eftermiddag. Det var spännande att träffa människor från hela världen. Kursdeltagarna har redan bra svenskskaper och förbereder sig för arbete inom vårdsektorn. Karin undervisar inte bara i grammatik utan man läser också skönlitteratur och man lär sig tala / använda språket genom praktikperioder. När jag var med, pratade vi om likheten mellan tyska och svenska och tittade på ett ”språkträd” som visar med vilka språk svenskan är släkt. Det var roligt och vi trivdes med varandra.

En annan lärare var June Olsson, hon undervisar ”svenska för invandrare”. Här var jag också med på lektioner en förmiddag. Kursen började i augusti och det kommer kursdeltagare fortlöpande. De är på olika nivåer och klassen är mycket he-

terogen. Man arbetade med en **dic-toglossövning**!) den dagen då jag var med. Det var intressant för mig eftersom jag inte kände till denna typ av övning.

Med June hade jag ett litet samtal om svenska språket. På sistone pratar man så mycket om vad som är rätt i språket, men vi ansåg att inte allt är fel som ser fel ut. För det första måste man ju skilja mellan standardspråk och dialekt eller regionala specificiteter och för det andra mellan skriftspråk och talspråk. Det är viktigt att uppmärksamma detta! I skolan eller på kurser lär man sig korrekt grammatik men i realiteten ser det annorlunda ut t.ex. ”**Dom** läser boken”. Alla förstår vad det betyder även om ”**De** läser boken” är grammatiskt rätt. Såna exempel finns flera men man skall inte vara petig och spela språkpolis. Det är bara naturligt att talspråksuttryck/användningar tar överhanden. Viktigaste är att budskapet är förstått!

Under vår diskussion berättade June om Lars-Gunnar Andersson. Av henne fick jag veta att han är professor i Göteborg och har radioprogrammet ”Språket” på P1. När jag sökte på nätet hittade jag informationen att han skulle föreläsa i Jonsered. Då tog jag chansen och åkte dit för att lyssna på hans anförande.

1) Metoden går ut på att öva elevernas bottom-up och top-down-förmåga. Med bottom-up menas att man kodar av bokstäver, ljud, ord och satser direkt från texten. Man sätter inte orden i relation till förkunskaper utan översätter bara orden var för sig. Om man gör tvärtom, det vill säga tolkar orden och texten utifrån de förkunskaper man besitter och sätter in texten i en större kontext arbetar man med top-down-teknik (Tornberg 1997).

Om svenska språket – en föreläsning av Lars-Gunnar Andersson

Den 27 mars 2007 hade Jonsereds hembygdsförening årsmöte i Jonsereds Missionskyrka. Vid detta tillfälle kom Lars-Gunnar Andersson för att tala ”Om svenska språket”. Lars-Gunnar Andersson är professor i modern svenska vid Göteborgs universitet och har i tio år varit rådgivare i radioprogrammet ”Språket”.

Jag är mycket intresserad av svenska språkets utveckling och undrade vad föredraget skulle handla om eftersom ämnet språkvetenskap är så brett. Lars-Gunnar Andersson hade valt att tala om några frågor han fått i de brev som kommer till radioprogrammet varje vecka. Huvudsakligen rör det sig om frågor om ”rätt

eller fel”. Många människor lyssnar på programmet och har frågor angående språkriktighet. Man har också frågor om ord, t.ex. om de finns kvar fortfarande, vilken är deras betydelse, kan man säga så här osv.

Han gav olika exempel:

1. **Snedseglare** är en båttyp från början men idag använder man ordet för **en person som kommer snett i livet**.

2. Hur/När använder man **tala/prata**? Båda finns, men det finns små skillnader t.ex. ”**småprat**”/”**stortal**”.

3. Vad är rätt - **det här bordet** - eller - **detta bord** -. Både möjligheterna är korrekta men idag använder man ofta - **detta bordet** -. Det är egentligen inte rätt men det blir allt vanligare.

4. Uttalsförändringar förekommer också. Här gavs några exempel med **ä** och **ö** och Lars-Gunnar Andersson berättade att man uttalar de bokstäverna mer och mer öppet – de förändras successivt.

5. Sen uppkom självklart frågan om **han** och **honom**. Just det här exemplet är mycket omdiskuterat. L.-G. Andersson förklarade att det fanns/finns två objektpronomina i fornsvenskan: **han i ackusativ** och **honom i dativ**. Så, om idag någon säger han i stället för honom är det dialektalt och då är det korrekt. Men om man använder den formen i standardspråk då är det egentligen fel, men det blir vanligare.

Det var en mycket livlig föreläsning och många åhörare hade frågor och synpunkter.

Sammanfattningsvis sade L.-G. Andersson att man måste ta hänsyn till att språket är levande och inte statiskt. Han fortsatte med att synen på språket har förändrats under de senaste 30 åren. Man har blivit mycket mera tolerant när det gäller:

- språkriktighet
- inställning till svenska dialekter
- inställning till minoritetsspråk.

Tidigare hade man något som skulle kunna kallas utrotningspedagogik, därefter följde uppskattningspedagogik och idag har man tvåspråkspedagogik.

Jag tyckte mycket om föreläsningen och var glad att jag kunde delta.

*Elisabeth Timmermann
etim@arcor.de*

Export av idrottsevenemang till Kina

I Sverige är vi ju duktiga på att exportera allehanda saker men kan man exportera vad som helst? Ja, nästan. Före detta proffscyklisten och OS-vinnaren (1976) Bernt Johansson berättar hur företaget Nordic Ways "exporterar" idrottsevenemang med nordisk anknytning till Kina.

Det var i februari förra året som jag fick ett meddelande på telefonen.

"Jag heter Gåvert Wååg och jag jobbar med Nordic Ways i Kina. Jag skulle vilja komma i kontakt med dig för att tala med dig om cykling i Kina. Du kan ringa mig på, ja vad har vi för nummer nu igen? Jag kommer inte ihåg det men jag kontaktar dig igen".

Vad spännande tänkte jag! Eftersom jag är konsult på heltid och jobbar bl.a. med cykling på olika sätt så blev jag naturligtvis nyfiken över vad han tänkte och menade.

Jag letade upp Nordic Ways hemsida och fick en bild av vad de höll på med. Det gick ett tag utan att jag hörde något och jag tänkte att tids nog så får jag reda på vad som är i görningen.

I maj ringde mobilen och i andra ändan var det Gåvert Wååg igen. "Hej, jag skulle ha återkommit till dig långt tidigare men det kom hela tiden annat emellan. Jag skulle vilja diskutera med dig om du vill vara med och utveckla cykelsporten i Kina. Är du intresserad"? Självklart var jag det och vi träffades över en lunch ett par veckor senare.

Gåvert berättade för mig hur det började:
– Vi kom till Kina med karta och kom-

pass. Det var Park World Tour som vi hette då. 1998 turnerade vi med hela världseliten och arrangerade publikvänliga orienteringstävlingar i parker runt om i Europa och senare också i Kina. När vi i samband med en tävling i ett universitetsområde gick ut med en inbjudan till ett seminarium om orientering, väntade vi oss i bästa fall ett par hundra intresserade. Väl framme vid universitetet så fick vi se en ringlande kö på flera tusen studenter som ville vara med, vi trodde att det var någon demonstration, sade han och skrattade åt minnet.

– Det var jag och mångfaldige världsmästaren Jörgen Mårtensson som tagit initiativ till seminariet för att lära ut lite om vad orientering handlar om och för att se om det var några som var intresserade. Vi blev alldeles överväldigade av intressent och förstod att det fanns ett behov att fylla. Efter det så åkte vi hem och sade upp oss från våra jobb och åkte därefter tillbaka igen. Och på den vägen är det, berättade Gåvert Wååg.

Tillbaka i Kina odlade de kontakter, rekognoserade och sålde in orienteringssporten till universitet och städer. På de ställen de verkade kom orientering att bli en del av studenternas "allmänutbildning". Affärsidén var att få medel från städer och provinser för att öka intresset och kunskapen för sporten genom att arrangera tävlingar och på så sätt lära ungdomarna sporten. Att intresset från myndigheterna var så stort kom av att man insåg att sporten ställde flera viktiga krav på utövarna som är basala; Det handlar om t.ex. att klara sig ute i naturen, att lära sig hitta och att få fysisk träning.

I de flesta provinser i Kina är det numera obligatoriskt att lära sig orientering på universiteten.

Efter några år så började också Nordic Ways med skidtävlingar och i vintras arrangerades det femte Vasaloppet China. Orientering och skidor i all ära men i Kina finns det helt andra möjligheter i cykelsporten, sade Gåvert, när vi var klara med lunchen, och bjöd över mig på ett studiebesök till Kina.

Senare, i oktober förra året började jag att jobba för bolaget och efter ett par månader så gick jag också in som delägare. Vi har huvudkontor i Peking, ett mindre kontor i Changchun i norra Kina, där vi har det mesta av skidverksamheten. Hemma i Sverige har vi en resekoordinator och i Norge en styrelseordförande som arbetar deltid. Vi har dessutom ett antal konsulter som vi anlitar när det är stora evenemang på gång. Av ett drygt tjugotal anställda så är de flesta kineser men vi är också 8–9 nordbor som jobbar

heltid i företaget. Av dem så är det bara jag och Gåvert Wååg som pendlar mellan Kina och Sverige. För min del så blir det nio–tio gånger per år.

Efter att ha rest runt i alla Kinas 31 provinser och arrangerat orienteringstävlingar i drygt hälften av dem har så har Gåvert massor med goda kontakter bland beslutsfattare i många storstäder och provinser. De här kontakterna börjar nu höra av sig till bolaget. Beslutsfattarna träffas emellanåt och diskuterar gemensamma möjligheter och problem. I de sammanhangen så tipsar de varandra om olika aktiviteter.

På senare år så har man i provinsledningarna och i städerna blivit allt mera medveten om att försöka slippa de välfärdsproblem som man har i USA eller i delar av Europa. För att undvika det så har man förstätt att det är bra om man kan få folk att motionera mera. Ett sätt att få igång en sådan rörelse är då att starta motionslopp eller tävlingar.

En annan och kanske viktigare orsak till att vi får förfrågningar om att arrangera t.ex. cykeltävlingar är att det är ett sätt för staden i fråga att få uppmärksamhet. De vill öppna upp för turister eller "utlänningar". Just utlänningar är för deras del något väldigt positivt.

Via rekommendationer så får vi diverse förfrågningar från olika håll. När vi har fått en propå så åker Gåvert, jag och en av kineserna i vårt team (som fungerar både som tolk och koordinator) på ett första besök för att de skall få lära känna oss. Det är det viktigaste i det första skedet. Då brukar det bli både lunch och middag innan man börjar prata affärer. Efter lite skålar i både vin och risbrännvin och den bästa maten trakten kan erbjuda så blir man så småningom "bröder". Först då kan man försöka ta reda på vad det finns för möjligheter, vad de har för syfte och önskemål.

Efter ett antal kontakter, förhandlingar och resor så blir det oftast ett kontrakt där "goverment" betalar Nordic Ways för att arrangera tävlingen. När kontraktet är klart så har vi sedan rutiner och mallar för hur tågordningen skall vara för genomförandet av tävlingen; allt ifrån marknadsföring till medaljen som deltagarna får när de går i mål.

Jag hade aldrig förut varit i Asien men jag måste säga att det är väldigt spännande att jobba i Kina av flera orsaker: Det är enormt land i en väldig förändring som dessutom är extra intressant nu inför OS. I och med att vi reser runt som vi gör så hamnar man ju också på ställen som jag aldrig skulle ha kommit till annars. När vi är ute i "obygden", som vi ofta är,

kommer man ju också folk närmre inpå livet och får på det sättet en titt bakom kulisserna.

Att jobba tillsammans med kineserna är inga större problem även om vi inte alltid tänker på samma sätt. Oftast går det bra men ibland kan det bli en "kulturkrock". Kineserna går in stenhårt för jobbet när de har en klar och uttalad uppgift på ett sätt som kanske inte vi nordbor alltid gör. Vi har å andra sidan lättare att se

vad som behöver göras utan att någon annan måste tala om det. Vi försöker också att inte skilja på "vi och dem". Vi måste ju jobba som ett team med samma mål.

Att pendla och jobba borta i Kina medan familjen bor kvar i Sverige är inget som jag kan tänka mig att hålla på med i många år. Det sliter för hårt med ständiga tidsomställningar, resor m.m. Däremot så har jag och min fru lekt med tan-

ken att flytta över ett tag. Vem vet kanske blir der Shanghai för ett par år.

Bernt Johansson

Fotnot: Nordic Ways arrangerar förutom Vasaloppet China också Vätternrundan China och kommer även att arrangera Birkebeinerrittet China (mountainbikelopp i Norge). Alla tävlingarna är störst i världen i sitt slag.

Årets språkläger i Sölvesborg för utlandssvenska barn

Innanför grindarna på Hotell Edgar råder det febril verksamhet. Utlandssvenska Mammor har föreläsningar i ämnen som flerspråkighet, lär ditt barn läsa på svenska och konsten att slappna av.

Med jämna mellanrum avbryts mammornas föreläsningar. Det är ett eller flera barn som kommer in och vill ha kex, behöver kissa eller bara vill kolla vad mamma gör. Dessa barn är anledningen till att mammorna finns här dessa dagar. För på Hotell Edgar har Svenska Mammor.com sitt tredje språkläger för utlandssvenska barn.

I år har lägret delats upp i två, ett med åldern 0-5 och ett 6-12. Varje år inriktar sig lägret bland annat på att förbättra ordförrådet hos barnen. Genom aktiviteter och evenemang som tar fram ord som man kanske inte använder i sitt vardagliga liv i utlandet. I år har vi bl.a. fått hjälp från Scouterna i Sölvesborg.

Barnen är fulla av förväntan när de äter frukost, kanske alla utom Eric som är ett av det äldsta barnen och inte riktigt bestämt sej om han tycker lägret är så bra egentligen. Martin, scoutledaren, kom-

mer in i full scoutmundering. Han, tillsammans med Emily, är dagens ledare (fast under dagen finns klart Maria som är med varje dag och två andra vuxna med).

Typiskt svenskt sommarväder gör att barnen har regnkläder med sej när de, två och två i rad, med Martin i spetsen traskar iväg. Klockan är 10 och en otrolig ro lägger sig över hotellet. Skillnaden mellan 17 barn åldern 2-11 och inga barn är slående stor!

Medan barnen upptäcker saker som barrträd, sniglar, björkar och gångvägar, dricker vatten ur kåsor och får laga egen mat över öppen eld som sedan äts sittande på stora stockar, så har Mammorna en spa-dag på hotellet.

När lugnet lagt sej och barnen gett sig av startar Mammorna med brunch och fortsätter sedan dagen med zonerapi, ansiktsmasker, fotbad och ansiktsmassage blandat med samtal och diskussioner. De flesta samtalen inom dessa fyra väggar under denna vecka rör sej om flerspråkighet, anpassning i sitt nya hemland, hemvändande, frågor och funderingar

kring vad som är bäst, hur man bäst gör och mycket skratt kring våra liknande tankar.

Emma och Ken, som driver Hotell Edgar och inte bara tar emot oss varje år utan stänger hotellet för allmänheten och bara ägnar sig åt oss, ser under dagen till att det finns näringsrik, bra och otroligt god mat till oss och att vi på alla sätt har det bra. Som en f.d. utlandsfamilj där pappa Ken kommer från Kanada och familjen bodde där när – nu 4-åriga – Lilly föddes, passar hela familjen rakt in på lägret.

Det är inga föreläsningar just denna spa-dagen men alla på lägret lär sig av varandras erfarenheter och delar frikostigt med sig av tips, råd och tankar.

Kl. 16.30 får vi reda på att barnen är på väg tillbaka. Efter en 2,5 timme lång promenad till Sölvesborgs "Ryssberget" och en hel dag med roliga saker är barnen trötta och måste få skjuts hem. När de kommer tillbaka så står alla mammorna i trädgården och väntar.

Kära återseenden! Barnen med nya upplevelser, nya ord och massor att berätta. Mammorna var glada och med ny energi.

När första lägret avslutas med en konsert där barnen gjort entrébiljetter, satt upp flygblad och får ta betalt från Sölvesborgarna som kommer, så kommer alla barnen från det andra lägret. Vi gör

samma sak om igen med 14 nya barn och det är lika trevligt.

När mammorna på andra lägret pratar om den annalkande scout-dagen (då de små barnen stannar i trädgården med

Martin och Emily) så berättar Emma att Eric, killen på det "stora" lägret som var lite tveksam om hur kul det egentligen var, hade berättat efter scout-dagen att det var den bästa dagen i hans liv!

Med all säkerhet kan vi påstå att även i år har samtliga deltagare byggt minnen och vänner för livet! Samt kan vi påstå att barnen byggt på sina ordförråd, lärt sej mer svenska och att mammorna lärt sej mer om sina barns flerspråkighet.

Vi ses nästa år!

Michelle Cadeau
Mamma & Grundaren av Svenska Mammor

Ett stort TACK till alla sponsorföretagen, scouterna i Sölvesborg och framförallt till Riksföreningen SverigeKontakt. För mer information kontakta Svenska Mammor på info@svenskamammor.com

Svenska Mammor
39 High Street
West Orange NJ 07052
USA
+ 1 973 325 2157
www.svenskamammor.com

1900-talets resande svenskar och Riksföreningen

Den 3 februari 1945 stod det i tidningen G.M.P. (Göteborgs Morgonpost) följande; Ur Allsvensk Samling, det väredigerade organet för Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, återger vi med benäget tillstånd denna artikel, som torde vara av stort intresse för våra läsare. Direktören för Göteborgs hamnarbetskontor, sjökapten C. J. Holmberg är ju känd inte bara som f.d. djupvattenseglare och sjöfartsman, utan även en av högerns ledamöter i stadsfullmäktige, där han självfallet ägnat frågor som berör Göteborgs hamn och sjöfart speciellt intresse.

På morgonen den 28 april 1905 hade förste styrman på tremastaren Phyllis uppgift att ge den nymönstrade Cay Holmberg en första känning av vad livet ombord på ett segelfartyg betyder. I den nye däcksguttens mönstringsbok stod det: "Ej fullvuxen" vilket med hänsyn till hans relativt obetydliga ålder; 15 år, icke var särskilt märkvärdigt. ... Varbergspojken Cay Holmberg hade rest från Göteborg och sedan tagit sig ner till segelfartygen till Hamburg". Under fem år seglade Cay mellan Syd- Ostafrika, Siam, Florida, Argentina, Australien, Chile, Mauritius, Java på barken Phyllis.

Att denne däcksgutts barnbarnsbarn Elisabeth, vid 15 års ålder skulle besöka Riksföreningen på sin skolresa med Svenska Skolan från Kassel i Tyskland till Göteborg 102 år senare, för att se ett annat skepp, Ostindiefararen Götheborg, kunde han inte ha kunnat tänka sig då! Att vi från familjerna Hellis, Sandin, Vindelstam och Köller fick höra hela Riksföreningens historia var mycket intressant för oss alla, och att vi fick

god lunch efter vår "seglat" mellan Kiel och Göteborg, var mycket välkommet. Vi tackar för förplägnad och för bidrag och är tacksamma för att Riksföreningen har funnits och fortfarande finns för oss svenskar som seglar runt i stora världen.

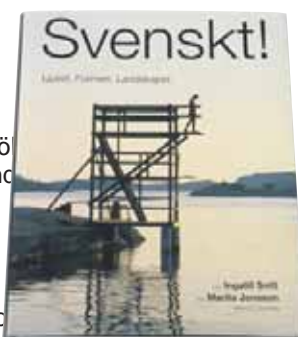
Med hälsning från elever, föräldrar och lärare i Svenska Skolan i Kassel.

Margareta Köller
mineta@spray.se

Höstens sköna lässtunder...

Annica Triberg
Per Ranung
Tore Hagman
Längtans mat
En hyllning till
vårt svenska kök
på en spännande
resa genom
landet.

Ingalill Snitt
Marita Jonsson
Svenskt
Om en längtan till snöklädda vidder, klipp
i havet, rena former och enkla bruksting.

Camilla Läckberg
Tyskungen
Ericas familjehemligheter
kommer upp till ytan och
Patrik är pappaledig i nya
boken av Sveriges deckar-
drottning nummer ett.

Stieg Larsson
**Luftslottet
som
sprängdes**
Den tredje
och avslutande
delen i Millen-
niumserien.
Ett reportage
skakar regeringen och landet i dess
grundvalar.

Ingrid Arensberg
**Ostindiefararen
Göteborg seglar igen**
Andas hav och segling. H
det var att segla till Kina p
1700-talet och idag. Sven
och engelsk text.

Bokhandel sedan 1882

Beställningar: sverigekontakt@wettergrensbokha

Bo bra i utlandet, låna bäst i Sverige.

SEB har lång erfarenhet av att hjälpa utlandssvenskar. Nu har vi nya och förmånliga finansieringserbjudanden för dig. Våra specialister hjälper dig att finna den bästa lösningen – snabbt och enkelt.

Vill du veta mer?

Välkommen att ringa **+46 8 763 64 67**
eller mejla nonresidentprivates@seb.se
Besök oss gärna på www.sebgroup.com

SEB

H K : G > A :: 9 6 C 9 : > C I : G C 6 I

< nbcVh^Z" dXj \gjcYh`daZjiW^aYc^c\ €`V" d#XjZcZg&hhV#
> 7"egd\gVb hZYVc '* €g bZY bnX`Zi \dYV gZhjaiVi#

H > < IJC6H@DA6C =JB6C>HI>n @ A t G D K :
I Z a Z [d c /) + " - " * . ' & % %
I I I # h h] a # n 7

Sverigekontakt

EN TIDNING FÖR ALL VÄRLDENS SVENSKTALANDE

Nr 3 • SEPTEMBER 2007

GUSTAV II ADOLF
KUNG AV SVERIGE
MINNETS KRAFT 1632–2007
Tysk-svensk jubileumsutställning

Slottsmuseet i Lützen
1 september – 2 december 2007

Öppettider: tisdag till söndag kl. 10.00–18.00 | Allmänna visningar lördag och söndag kl. 12.00
Museum im Schloss Lützen | Schlossstraße 4 | 06686 Lützen | Telefon: (+49) (34444) 20228 | Telefax: (+49) (34444) 9 0693 | Internet: www.luetzen2007.de